

SEKSUAALIRIKOKSET

Netin liittyminen seksuaalirikollisuuteen ei ole uusi asia, mutta tekemuotona se on tarkoittanut lähinnä lapsipornon levittämistä, mikä on näkynyt myös viranomais-toiminnan painotuksissa. Viime vuosina on vauhdilla yleistynyt lasten reaaliaikainen hyväksikäyttö sosiaalisen median avulla. Ei kuitenkaan tarvitse mennä kuin muutama vuosi taaksepäin, niin poliisi epäroi rikosilmoituksen kirjaamista tapauksista, joissa esimerkiksi alle 16-vuotias tyttö oli näyttänyt rintansa webkameran kautta aikuiselle. Sosiaalista mediaa ja siellä tapahtuneita rikoksia osittain vähäteltiin tyyliin: ”netti on netti ja sieltä voi pysyä poissa”. Tilanne on nyt muuttunut ja myös sosiaalisen mediassa tapahtuneiden seksuaalirikostenkin vakavuus on alettu tiedostaa.

Aikuisia asianomistajia sosiaalisen median seksuaalirikoksissa on erittäin vähän, ellei lasketa lapsen asianomistajan asemassa olevia vanhempia. Federal Bureau of Investigation (FBI) on arvioinut, että maailmanlaajuisesti netissä on joka hetki noin 750 000 lapsen hyväksikäyttöön tähtäävää saalistajaa (predator). Seksuaalirikokset sosiaalisessa mediassa ovat siis globaali ongelma ja yhä useammin rikokset ovat rajat ylittäviä. Etenkin aikuisiin miehiin kohdistuvissa sextortion-tapauksissa, tekijät ovat yleensä ulkomailta, mutta muutoin tekijät ovat enimmäkseen kotimaisia.

Suomen poliisi kirjasi vuonna 2012 yli 1100 rikosilmoitusta lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Tilastokeskuksen mukaan hyväksikäyttöjä oli vuonna 2012 noin 1500, mutta siihen on laskettu yksittäisen tekijän kaikki tekokerrat. Eli jos poliisi on kirjannut rikosilmoitukseen, että tekijä käytti kymmenen kertaa hyväksi tiettyä lasta, näkyvät niistä jokainen erikseen Tilastokeskuksen luvuissa. Tämän takia rikosilmoitusten määrä antaa ehkä luotettavamman kuvan seksuaalirikosten kasvusta. Sosiaalisen median osuutta seksuaalirikoksista ei löydy tarkasti mistään tilastoista. Poliisi sai vasta muutama vuosi sitten mahdollisuuden luokitella rikoksen netissä tapahtuneek-

si. Samalla myös seksuaalirikosten tekemuotojen luokitteluun lisättiin mahdollisuus erottaa se tapahtuneeksi netin välityksellä. Kumpikaan näistä luokittelutiedoista ei ole pakollinen, joten tilastot eivät anna varmaa tietoa. Karkean arvion mukaan edellä mainituista 1 100 rikosilmoituksesta noin 300 oli sellaisia, joissa rikoksella oli jotain tekemistä sosiaalisen median kanssa. Arvio perustuu siihen, että tiedot on haettu erilaisia sosiaaliseen mediaan liittyviä hakusanoja käyttäen.

Lakimuutos vuonna 2011 muutti törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön soveltamista, kun sukupuoliyhteys alle 16-vuotiaan lapsen kanssa katsottiin lähtökohtaisesti törkeäksi tekemuodoksi. Tämän takia noin puolen sadan paikkeilla ollut rikosilmoitusten määrä nousi reilusti yli sadan ja oli vuonna 2012 noin 170. Näistä eri sosiaaliseen mediaan liittyviä hakusanoja käyttäen nettiin liittyi noin 50 rikosilmoitusta.

Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavien lasta esittävien kuvien hallussapitoja tai levittämisiä kirjataan vuosittain noin sadan rikosilmoituksen verran. Seksuaalipalvelujen ostamisia nuorelta ja niiden yrityksiä molempia muutama kymmen, joista noin kymmenen molemmista liittyy sosiaaliseen mediaan. Pakottamisesta seksuaaliseen tekoon kirjataan vuosittain lähes sata rikosilmoitusta, mutta suuri osa niistä ei tapahdu sosiaalisen median avulla.

Tarkoitukseni on tässä osiossa käsitellä sosiaaliseen mediaan liittyvien seksuaalirikosten tekotapoja yleisellä tasolla, mutta tarkemman kuvauksen rikosten sisällöstä saa rikosnimikeosioista. Selvitän myös sosiaalisen median seksuaalirikosten yleisyyttä ja niihin liittyviä ilmiöitä sekä annan lopuksi lukijalle toimintaohjeita.

1. SEKSUAALIRIKOSTEN ERITYISPIIRTEITÄ

Sosiaalisen median palvelut ovat tuoneet mukanaan mahdollisuuden lähestyä useita lapsia samanaikaisesti erittäin helposti. Suurin osa teoista liittyy tällä hetkellä Facebookiin, joka on näkynyt noin reilussa sadassa rikosilmoituksessa vuosittain. KRP:n tutkimaan isoon seksuaalirikosvyyhtiin liittyen Kuvake.net palvelu sai laajaa negatiivista julkisuutta, mutta käytännössä se ei ole vaarallisempi palvelu kuin muutkaan yhteisöpalvelut. Esimerkiksi vuonna 2013 Kuvake.net näkyi enää parissakymmenessä ilmoituksessa. Samanlaisen ryöpytykseen joutui taannoin myös Habbo Hotel, joka sekään ei ole erityisen vaarallinen palvelu muihin verrattuna.

Muutamia vuosia sitten yleisin tekotapa oli bongata nuori jostain sosiaalisen median yhteisöpalvelusta, jonka jälkeen keskustelu pyrittiin siirtämään MSN Messengeriin

eli ”meseen”. Kyseinen palvelu on sittemmin poistunut, mutta tilalle on tullut useita muita samantyyllisen viestittelyn mahdollistavia palveluita. Nykyään voidaan esimerkiksi hakeutua uhrin seuraan Instagramissa ja pyytää siirtymään Kik Messengerin puolelle. Nousua ilmoitusmäärissä on näkynyt myös Whatsapp ja Skype palveluiden osalta.

Sosiaalisessa mediassa olevasta profilista selviää helposti nuoren kiinnostuksen kohteet, jolloin tekijä tietää uhrista välittömästi tiettyjä seikkoja keskustelun avaamiseksi. Oli sitten kyse esimerkiksi lemmikkikoirasta tai ratsastusharrastuksesta. Nuorelle uhrille voi olla vaikeampaa arvioida häntä lähestyvän aikuisen tarkoituksperiä ja netti mahdollistaa myös helposti identiteetin muuntamisen ja nuorempana esiintymisen. Tekijä voi kopioida esimerkiksi nuoren pojan kuvia uskotellakseen tytölle olevansa suunnilleen samanikäinen. Herätettyään luottamuksen hyväksikäyttäjä saa kohteensa ehkä paljastamaan jotain arkaluontoista tietoa tai jopa kuvia, joilla voi kiristää lisää kuvia tai esimerkiksi esiintymään alasti webkameran kautta. Samaa käytetään myös toisin päin, kun miespuolinen tekijä esiintyy nuorena tyttönä ja saa pojan lähettämään peniksensä kuvia.

On huomattavasti helpompaa kirjautua sosiaalisen median palveluun ja aloittaa viestien lähettely alaikäisille kuin lähestyä tuntemattomana alaikäistä kadulla. Tietyllä tapaa voi todeta, että tilaisuus tekee varkaan yhä useammin. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tutkimustiedonannossa 92 tutkittiin uhrin ja tekijän suhdetta vuonna 2006 kärkeä- ja hovioikeuksissa lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä antamien tuomioiden (n=276) perusteella. Ilmeni, että jopa 70 prosenttia tuomituista oli lapsen lähipiiristä, johon laskettiin vanhemmat, vanhemman uusi puoliso, sukulaiset, ystävät ja tuttavat. Vain 14 prosenttia oli tuntemattomien tekemiä. Sosiaalisessa mediassa entuudestaan tuntemattomien tekijöiden määrä on huomattavasti suurempi, vaikka tästä onkin todisteena vain oma empiirinen kokemukseni ja lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin pykälän osalta tehty tutkimus. Lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin kirjatusta 128 rikosilmoituksesta peräti 95 prosenttia oli entuudestaan tuntemattomien tekemiä. Tosin tähän vaikuttaa myös teon luonne, koska rikosepäilyistä vain 52 prosenttia oli tapahtunut netissä tai sosiaalisessa mediassa (Tolvanen - Forss 2013). En kuitenkaan juuri muista lapsen seksuaalisia hyväksikäyttötapauksia sosiaalisesta mediasta, joissa osapuolet olisivat entuudestaan tuttuja, vaikka olen tutustunut satoihin tapauksiin.

Netissä uusimisriski on myös suurempi, sillä tähän vaikuttaa etenkin se, ettei kyse ole yleensä tuttavapiirissä tapahtuneesta hyväksikäytöstä, jolloin tekijä ja uhri on helppo pitää erossa toisistaan.

LISÄTIETO: Suomessa käytetään seksuaalirikoksista tuomittujen uusimisriskin arviointiin STATIC 99 -menetelmää. Sen avulla voidaan arvioida todennäköisyyttä, jolla tekijä uusii seksuaalirikoksen.

Uusimisriskiä nostavat:

- 1) uhri ja tekijä eivät ole sukulaisia keskenään
- 2) uhri ja tekijä eivät tunteneet toisiaan 24 tuntia ennen rikosta
- 3) tekijällä on tuomio ei-kontaktisesta seksuaalirikoksesta (esimerkiksi sukupuolisiveellisyden julkinen loukkaaminen tai sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito/levittäminen)
- 4) uhri on ollut poika.

Tällä arviointimenetelmällä mitattuna netin seksuaalirikolliset ovat saaneet yllättävän usein arvioksi jopa puolikorkea, mikä on tuomittujen seksuaalirikollisten kohdalla melko harvinaista.

Tekijöiden profiloiminen on melko vaikeaa, mutta yleisimmin tekijän on 20–40-vuotias mies. Varsinaisia tekijöitä on tavallaan kahta eri tyyppiä. On satunnaisia ”perheenisia”, joilla tilaisuus tekee varkaan ja he hakevat nuorta seuraa, vaikka he selkeästi tajuavat tekevänsä väärin. Tämän lisäksi on seksuaalisesti pakkomieltisiä henkilöitä, jotka jatkavat toimintaansa riippumatta siitä, vaikka olisivat jääneet jo kerran kiinni. Heille on yleistä, että he eivät välttämättä koe tekevänsä mitään väärää ja katsovat, että esiteini-ikäisellä tulisi olla jo oikeus päättää omasta kehostaan. Kolmantena tekijäprofiilina voi mainita nuorten tekemät pilailuviestit. Monesti nämä erottaa siitä, että teksti on kirjoitettu julkisesti ja se on erittäin roisia. Vaikka kyseessä onkin pilailu, ei se välttämättä vaikuta teon rangaistavuuteen. On kuitenkin erittäin harvinaista, että poliisi tutkisi näitä pilailuviestejä kovinkaan tarkasti.

Sosiaalisessa mediassa kiinnijäämisriski on pienempi kuin kasvotusten tapahtuvassa houkuttelussa, koska verkossa on helpompi suojautua sivullisilta ja luoda tilanne, jossa hyväksikäyttämä on kaksin lapsen kanssa. Nettiin jää kuitenkin usein enemmän todisteita kuin kasvokkain tapahtuneissa teoissa, joissa voi olla kyse vain sana sanaan vastaan -tilanteesta. Toki sosiaalisessa mediassa on myös mahdollisuus anonymisoida itsensä, mutta tähän tekijät ryhtyvät todella harvoin.

Alempi tekokynnys ja potentiaalisten uhrien helppo tavoitettavuus vaikuttavat siihen, että sosiaaliseen mediaan liittyvissä seksuaalirikoksissa uhreja on useita ja yhden asianomistajan tapauksen kautta voi selvitä suurempi kokonaisuus. Tämäkin poikkeaa reaali maailmanpuolella tapahtuneista hyväksikäytöistä, joissa uhreja on monesti vain yksi. Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen mukaan jopa 87 prosentis-

sa lapsen seksuaalisista hyväksikäyttötapauksista uhreja oli vain yksi (Hinkkanen 2009).

ESIMERKKITAPAUUS: Syksyllä 2011 yhden tytön seksuaaliseen hyväksikäyttöön liittyneestä esitutkinnasta lähti liikkeelle mittava kokonaisuus, jossa epäiltyinä oli yli kaksikymmentä 22–48-vuotiasta miestä ja uhreja yhteensä useita satoja. Hyväksikäyttäjät eivät olleet tekemisissä toistensa kanssa, mutta heillä oli ollut sattumalta samoja uhreja.

Hyväksikäytöt olivat tapahtuneet vuosien 2009 ja 2012 välillä. Nuorin uhreista oli vasta 9-vuotias. Osa teoista johti tapaamisiin, joissa oltiin sukupuolilyhteydessä tekijän ja uhrin kesken. Osa uhreista oli saanut palkkioksi esimerkiksi rahaa, tupakkaa tai alkoholia. Osassa tapauksissa tekijä oli esiintynyt alussa valheellisesti samanikäisenä poikana.

Juttukokonaisuuden leviäminen johtuu monesti siitä, että kun poliisi takavarikoi epäillyn tietokoneen ja muut laitteet, löytyy niistä usein tietoja myös muista uhreista. Samalla voi selvittää myös muita hyväksikäyttäjiä, joilla on taas useita uusia uhreja.

Nuorille suunnatuissa kyselytutkimuksissa paljastuu, että netissä tapahtuva seksuaalinen häirintä on selkeästi yleisempää kuin poliisille ilmoitettujen rikosten määrä. Esimerkiksi Helsingin nettipoliisin ja Pelastakaa Lapset ry vuonna 2011 toteuttaman kyselyn mukaan jopa 48 prosenttia alle 16-vuotiaista tytöistä kertoi, että tuntematon henkilö oli ehdottanut heille seksiä netin kautta. Vuoden 2010/2011 kouluterveyskyselyssä 30 prosenttia peruskouluikäisistä tytöistä vastasi, että he olivat joutuneet häiritsevän seksuaalisen ehdottelun kohteeksi puhelimesta tai netissä. Pojista vastaavan kokemuksen myönsi seitsemän prosenttia. Euroopan neuvoston kampanjan ”One in Five” eri lähteistä keräämien tietojen mukaan joka viides eurooppalainen lapsi on jonkinasteisen seksuaalisen väkivallan uhri.

2. SEKSUAALIRIKOSTEN TEKOTAVAT

2.1 Lapsen hyväksikäytön eri muodot

Lapsiin kohdistuvat seksuaalirikokset sosiaalisessa mediassa voi jakaa karkeasti kolmeen eri tekotapaan:

- Seksuaalissävytteinen viestintä

- Sukupuolisiveellisyyttä loukkaavien kuvien ja videoiden lähettäminen sekä linkittäminen
- Reaaliaikainen webkamerayhteys

Osa teoista jää viestittelyyn, mutta viestittelyn tarkoituksena voi olla saada lapsi riisuuntumaan webkameran edessä tai yrittää houkutella tämä tapaamiseen, jossa on tarkoitus olla sukupuoliyhdyntässä.

ESIMERKKITAPPAUS: Loppukesästä 2013 Päijät-Hämeen käräjäoikeus tuomitsi miehen lapsen törkeästä hyväksikäytöstä puolentoista vuoden ehdolliseen vankeuteen ja 5000 euron korvauksiin. Mies oli tutustunut netissä 15-vuotiaaseen, jonka jälkeen yhteydenpito jatkui tekstiviestein. Mies oli saanut houkuteltua lapsen asunnolleen, jossa he olivat olleet yhdynnässä.

Mainittua kolmen portaan jakoa voidaan käyttää myös arvioitaessa seksuaalirikosten vakavuusastetta ja moitittavuutta. Seksuaalissävytteinen viestittely on lievempi tekomuoto, kuin webkameran kautta tapahtunut teko, jossa lapsi on esimerkiksi houkutteltu riisuuntumaan kameran edessä ja masturboimaan. Seksuaalirikoksen uhriksi joutuneet lapset kokevat tilanteet eri tavoin ja vaikutukset ovat aina yksilöllisiä. Olen esimerkiksi keskustellut uhrin kanssa tapauksissa, joissa on ollut kyse viestittelystä, mutta lapsi on ollut erittäin ahdistunut. On myös mahdollista että tekijälle lähetettyä alastonkuvaa uhataan levittää julkisesti sosiaalisessa mediassa. Jo pelkkä tieto, että kuva voi levitä on omiaan aiheuttamaan ahdistusta, mikä voi aiheuttaa jopa suuremman vahingon kuin kerran tapahtunut alastomana esiintyminen yksittäiselle henkilölle webkameran välityksellä.

Seksuaalissävytteisellä viestittelyllä (sexting) syyllistytään yleensä lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön, mutta myös muihin seksuaalirikoksiin, kuten seksuaalipalvelujen ostamiseen nuorelta, jos lapselle tarjotaan korvausta seksuaalisista teoista. Seksuaalissävytteinen viestittely voi olla joko reaaliaikaista tai tapahtua jättämällä viesti profiiliin myöhemmin luettavaksi. Viestintäkanavalla ei ole oleellista merkitystä rikoksen tunnusmerkistön täyttymisen kannalta, vaikka se voikin vaikuttaa esimerkiksi arviointiin siitä, tiesikö tekijä minkä ikäinen uhri oikeasti oli ja oliko viesti tarkoitettu juuri tämän luettavaksi. Harvemmin tekijät kuitenkaan kirjoittavat rangaistavia viestejä yleisesti nähtäville, vaan viestintä tapahtuu yksityisesti. Seksuaalissävytteinen viestittely voi silti täyttää rikoksen tunnusmerkistön tapahtui se sitten yksityisesti, yleisellä seinällä, sähköpostilla tai anonyymissa chatissa.

Monessa sosiaalisen median palvelussa on mahdollisuus jakaa kuvia ja videoita.

Tämä onnistuu helposti myös esimerkiksi puhelimen erilaisten sovellusten kautta. Kuvien ottaminen on nykyään helppoa, koska lähes kaikilla kulkee kamera mukana puhelimessa. Uhri voi esimerkiksi ottaa yllytettyinä itsestään valokuvia tai videopätkän puhelimella ja lähettää ne tekijälle. Sama toimii myös toisinpäin. Miespuolinen tekijä voi esimerkiksi lähettää kuvia omasta peniksestään alaikäiselle uhrille.

Webkameroihin liittyvissä tapauksissa on yleistä, että tekijä ”bongaa” uhrin ensin yhteisöpalvelussa ja pyytää tämän jälkeen häneltä nimimerkin tai muun tunnuksen johonkin tiettyyn ohjelmaan, jossa webkamerayhteys on mahdollinen. Reaaliaikainen webkamerayhteys onnistuu myös puhelimen välityksellä esimerkiksi Skypen kautta. Yleisimpiä teko tapoja on saada uhri esiintymään alasti webkameran edessä tai tekijä esittelee omaa sukupuolielintään uhrille tyydyttäen samalla itseään. Webkamerayhteydellä voidaan syllistyä ”etänä” myös sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraamiseen, jos joku muu taho on järjestänyt esityksen ja henkilö vain seuraa sitä.

LISÄTIETO: Netistä löytyy useita sivustoja, joissa on mahdollisuus maksua vastaan seurata reaaliaikaista seksuaalissävytteistä esitystä. Ainakin yksi niistä on jo päässyt 100 suosituimman nettisivun joukkoon. Palveluista löytyy naisia, miehiä, pareja, transseksuaaleja ja melkein mitä vain.

Kyseisissä palveluissa on yleensä ikäraja, mutta sen kiertäminen on yhtä helppoa kuin ”poken” harhauttaminen baarin ovella. Kuka vain voi kirjautua palveluihin ja alkaa esitellä itseään maksua vastaan.

Rikosoikeudellisesti voikin olla erittäin vaikeaa todistaa, että kyseisen palvelun ostajan olisi tullut tietää, että esiintyjä on alle 18-vuotias tai että hän olisi esimerkiksi parituksen tai ihmiskaupan uhri, jolloin esityksen ostaminen olisi rangaistavaa myös täysi-ikäisen kohdalla.

Lapsiin kohdistuneiden seksuaalirikosten osalta suojaikäraja on 16 vuotta, mutta jossain tapauksissa ikäraja on 18. Esimerkkeinä seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta ja lapsipornografia. Tulee myös muistaa, että nuoret tapaavat toisiaan netissä ja toimivat netissä täysin laillisesti tavoilla, jotka aikuisen osapuolen kohdalla voivat olla laittomia. Osapuolten iän vaikutuksesta teon rangaistavuuteen löytyy lisätietoa rikosnimikeosiosta.

2.2 Sextortion

Sextortion-käsite pitää sisällään melko monenlaisia tekoja, mutta kaikille näille on yhteistä kohteen kiristäminen sellaisella tavalla, jolla tekijä saa seksuaaliset halunsa toteutettua. Tässä kirjassa käsitellään kyseisen ilmiön sosiaaliseen mediaan liittyviä tekemuotoja. Termi on yhdistelmä sanoista ”sex” (seksi) ja ”extortion” (kiristys).

ESIMERKKITAPPAUS: Vuonna 2010 Yhdysvalloissa 19-vuotias mies oli kiristänyt useita koulunsa 13–19-vuotiaita miespuolisia oppilaita seksuaalisessa mielessä. Tyttönä Facebookissa esiintynyt mies oli saanut yli 30 miespuolista oppilasta lähettämään hänelle alastonkuvia itsestään ja saanut houkuteltua ainakin seitsemän heistä seksuaaliseen kanssakäymiseen kanssaan. Nuorin kiristetyistä oli 15-vuotias.

Yhden pojan tekijä oli saamallaan alastonkuvilla ensin kiristänyt suuseksiin ja sen jälkeen vielä suuseksiin pakottamisessa otetuilla kuvilla anaaliseksiin useamman kerran. Tekijä tuomittiin 15 vuodeksi vankeuteen.

Suomessa vastaavassa tapauksessa olisi kyseessä alle 16-vuotiaan kohdalla lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (tai sen törkeä tekomuoto). Alle 18-vuotiaiden uhrien kohdalla kuvat täyttäsivät sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidon. Huijaamalla saadut kuvat eivät ole kiristämistä tai pakottamista, mutta niiden avulla tapahtunut seksuaaliseen kanssakäymiseen kiristäminen voitaisiin tulkita joko pakottamisena sukupuoliyhteyteen tai pakottamisena seksuaaliseen tekoon, riippuen siitä onko kyseessä ollut sukupuoliyhteys vai seksuaalinen teko. Raiskaus saati törkeä raiskaus ei silti voi tulla kyseeseen, jos teossa ei ole käytetty väkivaltaa tai sillä uhkaamista.

Loppuvuodesta 2013 olin järjestämässä kurssia eurooppalaisille poliiseille sosiaalisesta mediasta, ja kurssilla oli luennoimassa Facebookin edustaja. Hän kertoi, että he ovat saaneet yhä enemmän ilmoituksia tapauksista, joissa tietyissä maissa olevat rikollisliigat käyttävät vetävän näköisiä nuoria naisia houkutellessaan aikuisia miehiä näyttämään peniksensä ja masturboimaan webkamerayhteyden kautta. Myös nainen voi esitellä itseään ja on halukas jatkamaan ”suhdetta” myöhemminkin. Nainen pyytää miehen kaverikseen Facebookissa, jonka jälkeen hänelle avautuu koko miehen kaverilista, josta löytyy monesti useita miehen läheisiä. Tämän jälkeen nainen kertoo, että jos mies ei lähetä muutamaa sataa euroa naiselle, tulee hän julkaisemaan webkamerayhteyden kautta tallennetun session miehen läheisille. Koska vaadittu summa on yleensä vain muutaman sadan euron luokkaa, useat maksavat ilmoittamatta kiristyksestä poliisille. Suomessa aikuisiin kohdistuneita kiristämistapauksia on ollut muutamia ja niissä on yleensä esiinnytty ensin lapsena. Kun tekijä on antanut tietonsa, uhkaa kiristäjä julkaista käydyn keskustelun netissä tai muulla tavoin. Näissä molemmissa esimerkeissä voi tyytyä kiristys.

Silloin tällöin törmää tapauksiin, joissa parisuhteen toinen osapuoli voi kiristää seksiä suhteen aikana otetuilla alastonkuvilla, vaikka yleisempää on pelkkä nolaamistarkoitus. Monesti tässä vaiheessa parisuhde on jo päättynyt, vaikka toinen osapuoli

ei ole välttämättä hyväksynyt sitä. Jos kuva lisätään nettiin, voi kyseeseen tulla yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen ja kunnianloukkaus. Pelkästään netissä suhteen aloittaneiden nuorten kohdalla olen törmännyt tapauksiin, jossa vaihdeltiin ensin kuvia, jonka jälkeen poika alkoi kiristää videota, jossa tyttö masturboisi. Aikuisilla on yleisemmin taas kyse suhteen aikana otetuista akti- ja alastonkuvista, joilla pyritään myöhemmin kiristämään seksiin tai materiaalia uhataan levittää kiusaamis- mielessä.

Aina kyse ei ole kiristämisestä, koska kuvien tai videoiden julkaisu voi liittyä myös pelkkä häpäisy- tai ”elvistelytarkoitus”. Osassa tapauksista teko edustaa sellaista aivottomuutta (joka tosin helpottaa poliisin työtä), jota on vaikea käsittää. Tästä kertoo hyvin seuraava esimerkki.

ESIMERKKITAPPAUS: Keväällä 2013 Chicagossa Yhdysvalloissa katujengiin kuuluvat 15–16-vuotiaat pojat olivat houkutelleet asunnolle 12-vuotiaan tytön.

Tyttö oli viety kellariin, ja asunnossa asuva poika oli raiskannut tytön. Tämän jälkeen kellariin oli tullut myös kaksi muuta paikalla ollutta poikaa, jotka myös olivat raiskanneet tytön. Toisella näistä pojista oli ollut myös käsiase mukana. Ensimmäisenä tytön raiskannut oli kuvannut kahden muun teot videokameralla, jonka jälkeen tallenne oli julkaistu poikien Facebook-profiileissa. Videolla näkyi myös kuvaaja, koska hän oli kääntänyt jossain vaiheessa kameran kasvojaan kohti. Tallenteella yksi pojista heilutti käsiasetta ja kaikki huusivat jengin iskulauseita. Myöhemmin tapaukseen liittyen pidätettiin myös neljäs poika.

2.3 Lapsiin kohdistuva webkamera-seksiturismi (webcam child sex tourism)

Jokainen on luultavasti kuullut tapauksista, joissa länsimaalainen mies matkustaa köyhään maahan harrastaakseen seksiä alaikäisten kanssa maksua vastaan. FBI on arvioinut, että joka vuosi noin miljoona turistia matkustaa kolmansiin maihin käyttämään lapsia seksuaalisesti hyväksi. Sosiaalinen media on tehnyt kyseisestä toiminnasta entistä helpompaa ja halvempaa etäyhteyden kautta. Uudehko ilmiö on, että lasta käytetään hyväksi etäyhteyden kautta maksua vastaan muiden aikuisten mahdollistamana. Siten se eroaa ”normaalista” hyväksikäyttötavasta, jossa vaikkapa suomalainen aikuinen lähestyy suoraan suomalaista lasta, eikä mukana ole erillisiä välikäsiä. Suomessa ei ainakaan minun tietooni ole vielä tullut tämäntyyllisiä esituskintaan edenneitä tapauksia, vaikka viitteitä siitä on ollut sosiaalisessa mediassa.

LISÄTIETO: Lasten oikeuksia puolustavan yhteistyöverkoston Terres des Hommesin hollantilainen osasto tiedotti loppuvuodesta 2013 operaatiosta. Siinä oli valmistettu verkkoon kuvitteellinen virtuaalinen hahmo, joka esitti 10-vuotiasta filippiiniläistä (jossa uhreja arvioidaan olevan runsaasti) tyttöä nimeltä "Sweetie".

Vajaassa kahdessa ja puolessa kuukaudessa Sweetietä lähestyi netissä 20 000 henkilöä. Järjestö keräsi materiaalia 65 maasta yli 1000 aikuisesta (joista vain yksi oli nainen), jotka tekivät tarjouksen maksullisesta webkamera-seksistä kyseiselle virtuaalihahmolle, joka selvästi esitettiin lapsena.

Keksitty hahmo ei kertakaan aloittanut itse keskustelua. Hinnat vaihtelivat kymmenestä dollarista sataan dollariin per esitys. Sweetie sai projektin aikana ehdotuksia masturboida, syödä ulosteita, harrastaa seksiä vanhemman miehen kanssa ja perheenjäsenensä kanssa.

Kyseinen lasten metsästys tapahtui yleensä aikuisille suunnatuilla webkamerasivustoilla, deittisivustoilla ja muilla sosiaalisen median sivustoilla. Järjestö keräsi materiaalin talteen ja luovutti sen eri maiden poliiseille.

Järjestö nosti esille ongelman, koska kyseiset uhrin ovat kykenevämpiä ilmoittamaan rikoksia poliiseille, etenkin kun mahdollistajana oleva aikuinen, joka voi olla jopa oma vanhempi, pakottaa heidät tekoon. Tämän takia järjestö toivoi hallitusten ympäri maailman mahdollistavan poliisille proaktiivisen partioinnin rikoksiin syyllistyvien kiinnisaamiseksi. Käytännössä tämä tarkoittaa peitetoimintaa.

Jos suomalainen lähestyy webkameran kautta ulkomailla oleskelevaa lasta seksuaalisesti, on hänen toimintansa rangaistavaa Suomessa, vaikka teon uhri aikuisikin vaikkapa Filippiineillä. Tosin sillä erotuksella, että edellä kerrotun virtuaalisen mielikuvitushahmon seksuaalinen lähestyminen ei ole Suomessakaan rangaistavaa. Uhrin tulee siis oikeasti olla alle 16-vuotias lapsi. Alle 18-vuotiaan kohdalla taas voi täytyä seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta. Jos tekijä valmistaa alle 18-vuotiaan hyväksikäytöstä kuva- tai videomateriaalia, voidaan epäillä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisestä. Koska mukana on yleensä aina joku aikuinen mahdollistaja, tuomittaisiin myös hänet tekijänä rikokseen.

Webkamera-seksiturismi voi synnyttää myös tilanteen, jossa aikuinen mahdollistaja on yhdynnässä lapsen kanssa webkamerayhteyden päässä olevan henkilön katsellessa. Tällöin kyseeseen voi tulla törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö sekä varsinaisen hyväksikäyttäjän, että webkamerayhteyden päässä toiveitaan esittävän henkilön kohdalla. Uhreina on yksittäistapauksissa ollut jopa vauvaikäisiä lapsia. Joskus on

jopa ”tilattu” oikea raiskaus, jolloin webkamerayhteyden päässä oleva henkilö esittää toiveita raiskauksen etenemisestä. Tällöin kaikki tekijäosapuolet voitaisiin tuomita tekijöinä raiskaukseen.

2.4 Lapsipornografia

Netti on täynnä pornografiaa ja sitä myös ”kulutetaan” runsaasti. Vuonna 2010 nettisääntely-yhtiö Optenet arvioi, että jopa 37 prosenttia netistä on pornoa. Toisessa tutkimuksessa tulokseksi taas saatiin neljä prosenttia. Optenetin tutkimus perustui neljän miljoonan URL-osoitteen otokseen, jossa yksittäisellä sivustolla voi olla laajasti materiaali ja toisessa tutkimuksessa selvitettiin vain suosituimpia sivustoja. Aikuispornoa sisältävillä sivuilla voi olla myös lapsipornografiaa, jolloin pääsy tällaisille sivustoille pyritään estämään Suomessa.

LISÄTIETO: Suomessa on syksystä 2007 estetty pääsy lapsipornografiaa sisältäville sivustoille lapsipornografian levittämisen estotoimista annetun lain (1068/2006) perusteella. Blokattujen sivustojen päivityksestä vastaa Keskusrikospoliisi. Jos tällaiselle sivustolle pyritään, tulee näyttöön tiedote, jossa todetaan poliisin estäneen pääsyn kyseiselle sivustolle. Vaikka tarkoitus on sinänsä hyvä, ei kyseinen estolista ole käytännössä toimiva ratkaisu. Esto on helposti kierrettävissä, eikä se pelasta yhtäkään tallenteiden kohteena olevaa lasta, eikä auta saamaan kiinni rikollisia. Keskustelua on ollut estolistan ulottamisesta myös muihin aiheisiin, mutta toistaiseksi tähän ei ole onneksi ryhdytty.

ESIMERKKITAPAU: 2011 uutisoitiin maailman suurimmasta pedofiiliringistä. Sivustolle www.boylover.net oli rekisteröitynyt jopa 70 000 käyttäjää. Sivustolla oli laajasti materiaalia lasten hyväksikäytöistä. Poliisi oli päässyt sivustolle rekisteröityjen jäljille soluttautumalla itse mukaan ringiin. Tutkinta oli aloitettu jo 2007 ja epäiltyjä oli useasta eri maasta, kuten Hollannista, Australiasta, Italiasta, Kanadasta, Uudesta-Seelannista ja Thaimaasta. Palvelin ja sen ylläpitäjä löytyi Hollannista. Kiinni oli otettu 184 henkilöä, joista 121 oli Britanniassa.

Netissä kuvamateriaalin maailmanlaajuinen jakaminen ja levittäminen on helppoa, jolloin lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ei rajoitu vain varsinaiseen hyväksikäyttötilanteeseen, vaan jatkuu niin kauan kuin kuvat kiertävät maailmalla. On yleistä, että laajalle levitettävissä lapsipornograafisissa kuvissa näkyy myös huomattavasti nuorempia lapsia kuin sosiaalisessa mediassa tapahtuvassa reaaliaikaisessa hyväksi-

käytössä, koska lapsi voi päätyä kahdenkeskiseen kanssakäymiseen vasta opittuaan lukemaan ja kirjoittamaan. Yleensä uhrit sosiaalisen median kautta tapahtuvassa kanssakäymisessä ei ole 9–10-vuotta nuorempia. Netin lapsipornografiassa kyse voi sen sijaan olla jopa vauvaikäisistä. Vauvaikäisten ja alle kouluikäisten lasten materiaalin tuottamisessa kyse voi olla seksiturismin yhteydessä hankitusta materiaalista tai jonkun läheisen lapsen hyväksikäyttötilanteesta. Materiaalia on voitu myös kuvata salaa sivullisen toimesta esimerkiksi pesu- tai pukeutumistiloissa, jolloin kyseeseen voi tulla rikosnimikkeenä myös salakatselu.

ESIMERKKITAPPAUS: Loppuvuodesta 2011 kaksi kolmikymppistä suomalaista miestä tuomittiin sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidosta ja levittämisestä ehdolliseen vankeuteen. Toisen tuomio oli vuosi ja toisen seitsemän kuukautta. Toisella miehellä oli yhteensä 26 500 kuvaa ja toisella satoja kuvia. Kuviissa esiintyi myös vauvoja sekä nöyryyttäviä tilanteita. Miehet olivat kuuluneet toisistaan tietämättä vertaisverkossa toimineeseen rinkiin, joka oli paljastunut toisen maan poliisin toimesta. Vertaisverkkoa oli käytetty 80 maasta ja Suomesta 30:stä eri IP-osoitteesta.

Kansainvälisillä yhteistyöoperaatioilla on pystytty pääsemään laajojen lapsipornoringien jäljille. Esimerkiksi tietyn vertaisverkon ryhmän jäsenten jäljiltä voi paljastua suuri joukko käyttäjiä, joiden IP-osoitteiden perusteella tutkinta ohjataan oikean maan poliisille.

LISÄTIETO: Vertaisverkko on verkko, jossa ei ole kiinteitä palvelimia ja asiakkaita, vaan jokainen verkkoon kytketty toimii sekä palvelimena että asiakkaana verkon muille jäsenille. Internetissä vertaisverkkoja käytetään useisiin tarkoituksiin, kuten tiedostojen jakamiseen (musiikki, elokuvat jne), internet-puheluihin ja pikaviestintään. Arkikielessä vertaisverkolla tarkoitetaan nimenomaan tiedostojenjakoverkkoa. Tunnettuja vertaisverkkoja ovat esimerkiksi Direct Connect ja Tor-verkko. (Wikipedia)

Vaikka lapsipornografian jakaminen tapahtuu monesti vertaisverkoissa, voi se tapahtua myös yleisissä sosiaalisen median palveluissa, kuten Facebookissa.

ESIMERKKITAPPAUS: Keväällä 2012 uutisoitiin Uuden-Seelannin poliisin paljastaneen lapsipornoringin. Tekijöitä oli 20 eri maasta, myös Suomesta. Verkoston jäsenet olivat jakaneet tuhansia kuvia ja videoita. Materiaalin nuorimmat uhrit olivat vauvaikäisiä. Materiaalia levitettiin esimerkiksi Facebookin, Socialgon ja gru.ps-sivuston välityksellä.

3. TOIMINTAOHJEET

Sosiaalisen median seksuaalirikoksista on tiedotettu kattavasti viime vuosina ja tämä on varmasti lisännyt niistä tehtyjä ilmoituksia. Ilmoittamiskynnyksen madaltumiseen on vaikuttanut myös nettipoliisin toiminta, koska esimerkiksi vuonna 2011 pelkästään Helsingin nettipoliisi kirjasi yli 50 sosiaaliseen mediaan liittyvää seksuaalirikosilmoitusta. Suurimmassa osassa näissä oli ilmoittajana poikkeuksellisesti uhri itse, eivätkä vanhemmat yleensä olleet tietoisia tapahtuneesta. Ilmoitusten määrä on nyt vähentynyt selkeästi ja yleisempiä alkavatkin olemaan tilanteet, joissa vanhemmat kysyvät neuvoa ja heille voi jättää vastuun rikosilmoituksen tekemisestä. Ongelmaan on siis ainakin jollain tasolla herätty. Asiaan on voinut vaikuttaa myös lakimuutos, jonka perusteella lastensuojeluilmoituksen tekemiseen velvolliset tahot ovat velvollisia ilmoittamaan seksuaalirikoksesta myös poliisille. Poliisille lapsiin kohdistuneet seksuaalirikokset merkitsevät vaativaa, työlästä ja henkisesti raskaampaa tutkintaa. Etenkin sosiaaliseen mediaan liittyvissä seksuaalirikoksissa asianomistajien määrä on usein korkea ja erilaiset tiedonhankintamenetelmät monimutkaisia. Poliisin käytössä olevat pakkokeinot ovat kuitenkin seksuaalirikosten osalta melko hyvät, etenkin jos rikoksesta epäilty on jo edes jollain tasolla tiedossa.

LISÄTIETO: Koska ilmoituskynnys seksuaalirikoksista on edelleen korkea, ainakin sosiaalisessa mediassa ongelman kitkemiseen kannattaisi käyttää uusia ratkaisukeinoja. Useammassa maassa on nimittäin käytössä peitetoiminta tekijöiden kiinni saamiseksi ilman olemassa olevaa epäiltyä. Nykyään tilanne on se, että peitetoiminnan suorittamiseksi tulee olla olemassa jo epäilty, jolloin on siis jo epäily hyväksikäytöstä. On melko kestävätilanne, jos poliisi suorittaisi peitetoimintaa ja samaan aikaan epäilty syöllistyisi seksuaalirikoksiin lapsia kohtaan. Yleensä tekijä otetaan heti kiinni ja muut uhrit selviävät takavarikoitujen laitteiden perusteella.

Esimerkiksi Ranskassa on rangaistavaa lähestyä seksuaalissävyytteisesti jopa lapsena esiintyvää valeprofiiliakin, mutta tätä en pitäisi sentään tarpeellisena. Riittävää olisi jo saada soveltaa pakkokeinoja valeprofiilia oma-aloitteisesti ja seksuaalissävyytteisesti lähestynyttä henkilöä kohtaan, jos tämä vain on lakiteknisesti mahdollista. Tällöin voitaisiin suorittaa kotietsintä, takavarikoida tietokoneet ja muut vastaavat laitteet. Laitteista voitaisiin etsiä jälkiä todellisista uhreista. Silloin rangaistus määräytyisi todellisten uhrien mukaan, jolloin ei heräisi kysymystä, että poliisin valeprofiili olisi jollain tapaa yllyttänyt seksuaalissävyytteiseen lähestymiseen.

Yllytyksen ja poliisin väärän toiminnan mahdollisuus taas saataisiin

mahdollisimman pieneksi toiminnan tarkalla sääntelyllä ja dokumentoimalla koko prosessi tarkoin. Sosiaalisessa mediassa dokumentointi olisi melko helppoa.

Ongelmana on lakimuutosten lisäksi resurssit, koska seksuaalirikostutkijoita ei meinaa riittää nykyiselläänkään. Valeprofiilitoimintaa varten tulisikin Ranskan tapaan perustaa oma erillinen yksikkönsä, joka voisi hoitaa tutkinnan alusta loppuun itsenäisesti.

Seksuaalirikosten vanhenemisaika, eli takaraja jonka jälkeen rikosta ei ole enää poliisin puolesta mahdollisuus tutkia, eroaa jonkin verran tavanomaisesta. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ja törkeä tekemuoto vanhenevat vasta kun asianomistaja on täyttänyt 28 vuotta. Sama koskee myös tapauksia, joissa raiskaus, törkeä raiskaus, pakottaminen sukupuoliyhteyteen, pakottaminen seksuaaliseen tekoon, seksuaalinen hyväksikäyttö, paritus, törkeä paritus, ihmiskauppa tai törkeä ihmiskauppa on kohdistunut alle 18-vuotiaaseen. Jos kyseessä on lapsen houkuttelemisen seksuaalisiin tarkoituksiin, vanhenee rikos joko kahdessa vuodessa tai silloin kun asianomistaja täyttää 23 vuotta, riippuen siitä mistä tekemuodosta on kyse.

3.1 Ilmoitusvelvollisuus

Rikoslain 20 luvun 17 §:n mukaisesti rikosten ilmoittamatta jättäminen on kriminalisoitu erilaisten törkeiden rikosten ilmoittamatta jättäminen, joista yksi on törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Kyseeseen voisivat tulla tilanteet, joissa henkilö tietää tekijän olleen sukupuoliyhteydessä alle 16-vuotiaan lapsen kanssa. Ilmoittajalla pitäisi kuitenkin olla syytä epäillä kyseisen rikoksen jatkuvan, koska jo tapahtuneesta rikoksesta ilmoitusvelvollisuutta ei ole. Pelkkä perusmuotoinen lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö ei myöskään ole ilmoitusvelvollisuuden piirissä. Käytännössä tämän pykälän soveltaminen on erittäin harvinaista.

Vuoden 2012 alussa lastensuojelulaki (417/2007) muuttui siten, että lastensuojeluilmoituksen tekemiseen veloitettut tahot veloitettiin ilmoittamaan myös kaikista rikoslain 20 luvun mukaisista alle 18-vuotiaaseen kohdistuneista seksuaalirikoksista.

LISÄTIETO: Ilmoitusvelvollisuudesta säädettäessä käsiteltiin myös tarpeesta ilmoittaa lapsen pahoinpitelystä. Tätä ei kuitenkaan ulotettu ilmoitusvelvollisuuden piiriin. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin ei myöskään kuulu rikoslain 17 luvun mukainen lapsipornografia. Velvollisuuden puuttuminen ei tarkoita sitä, etteikö ilmoitukseen olisi oikeutta.

Lastensuojelulain mukaan ilmoitusvelvollisuudesta säädetään seuraavasti:

- ”1) Sosiaali- ja terveydenhuollon ja lasten päivähoidon;
 2) opetustoimen;
 3) nuorisotoimen;
 4) poliisitoimen;
 5) Rikosseuraamuslaitoksen;
 6) palo- ja pelastustoimen;
 7) sosiaalipalvelujen, lasten päivähoidon tai terveydenhuollon palvelujen tuottajan;
 8) opetuksen tai koulutuksen järjestäjän;
 9) seurakunnan tai muun uskonnollisen yhdyskunnan;
 10) kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta annetun lain (746/2011) 3 §:ssä tarkoitetun vastaanottokeskuksen ja järjestelykeskuksen;
 11) hätäkeskustoimintaa harjoittavan yksikön; taikka
 12) koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa harjoittavan yksikön

palveluksessa tai luottamustoimessa olevat henkilöt tai vastaavissa tehtävissä toimeksiantosuhteessa tai itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivat henkilöt sekä kaikki terveydenhuollon ammattihenkilöt ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelun tarpeen selvittämistä.

Myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu henkilö voi tehdä tällaisen ilmoituksen häntä mahdollisesti koskevien salassapitosäännösten estämättä.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuilla henkilöillä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille, kun heillä on tehtävässään tietoon tulleiden seikkojen perusteella syytä epäillä lapseen kohdistunutta rikoslain (39/1889) 20 luvussa rangaistavaksi säädettyä tekoa.

Sen estämättä, mitä 1 ja 3 momentissa säädetään, on voimassa, mitä rippiin tai muuhun sielunhoitoon liittyvästä salassapitovelvollisuudesta erikseen säädetään tai määrätään.”

Syytä epäillä -kynnyksestä lain esitöissä (HE 14/1985 vp) todetaan, että kyse on tilanteesta, jossa asioita huolellisesti harkitseva ihminen havaintojensa perusteella päätyy tällaiseen tulokseen. Kynnys on alhainen, eikä estä sitä, että ilmoitusvelvollinen konsultoi ensin asiasta poliisia ilman osallisten henkilötietojen kertomista. Erityisesti tulee muistaa, että ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia rikoslain 20 luvun seksuaalirikoksia, joten rikosnimikkeestä ja sen vakavuusasteesta riippumatta, kyseisestä ta-

pahtumasta on kerrottava poliisille. Kyse voi olla esimerkiksi tapauksesta, jossa alle 16-vuotias lapsi kertoo nuoriso-ohjaajalle saaneensa erittäin härskejä seksuaalissävyytteisiä viestejä sosiaalisen median palvelussa.

Lisäksi kaikilla mainituilla tahoilla on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus asiasta. Ilmoitusvelvollisuuden kynnyksestä on ollut epäselvyyttä, minkä takia toiminta on pyritty ohjeistamaan siten, ettei ilmoittaminen haittaisi mahdollista esitutkintaa ja lapsi saisi tarvittavan tuen. Lastensuojelun käsikirjasta, sivuilta www.sosiaaliportti.fi, löytyy kattava tietopaketti seksuaalirikoksen ilmoitusvelvollisuudesta ja miten suhtautua hankalilta tuntuviin rajatapauksiin.

3.2 Vanhemmat

Vanhempien tärkein tehtävä on kasvattaa ja pitää huolta lapsesta. Tämä pitää nykyään sisällään myös lapsen toiminnan sosiaalisessa mediassa. Seksuaalirikokset ovat ikävimpiä asioita, mitä lapsi voi netissä kohdata. Vanhempien velvollisuus onkin pyrkiä ennalta estämään lapsen uhriksi joutuminen ja olla tukena ja turvana, jos vahinko on ehtinyt jo tapahtua.

Mikään ei tietysti estä vanhempia sopimasta lapsen kanssa, missä palveluissa hänellä on lupa viettää aikaa. Toisaalta ei ole olemassa mitään tiettyä sosiaalisen median palvelua, jossa lapsi olisi muita enemmän turvassa tai vastaavasti jossa riski joutua seksuaalirikoksen uhriksi olisi selkeästi korkeampi. Yleensä riskiä kasvattavat palvelut, joissa on mahdollisuus kahdenkeskiseen viestintään tai ohjelmat, joissa voi webcameran kautta pitää yhteyttä. On myös olemassa sivustoja, joissa keskustelukumppani valitaan satunnaisesti, jolloin voi päätyä keskustelemaan tai videoyhteyteen kenen kanssa vain. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi www.randomi.fi, www.chatroulette.com ja www.omegle.com. Näissä palveluissa tulee normaalia yleisemmin vastaan masturboivia miehiä, joiden tarkoituksena on paljastella itseään. Nuoret tytöt taas voivat hakeutua näihin tilanteisiin täysin tarkoituksella, koska se on tietynlaista mielenkiintoista pelleilyä kavereiden kanssa.

Lapsen kanssa tulee keskustella avoimesti ikätasoon sopivalla tavalla seksuaalisuudesta ja siihen liittyvistä lieveilmiöistä jo etukäteen. Jos aikuinen pelkää kysyä ikävyyksistä, ei lapsella ole välttämättä ymmärrystä siitä, mitä sillä tarkoitetaan. Huomioitavaa on siis se, että lapsi ei ole välttämättä kokenut hyväksikäyttötilanteita ikäviksi. Mikäli lapsi tulevaisuudessa kohtaa seksuaalista häirintää, hän on oikean keskustelun myötä saanut valmiuksia tunnistaa vaaratilanne ja kykenee ottamaan sen aikuisen kanssa puheeksi. Aina lapsi ei tietenkään kerro oma-aloitteisesti arasta

aiheesta, mutta keskustelemalla ja kyselemällä aina silloin tällöin hänen kokemuksiaan voi alentaa kertomisen kynnyksiä.

LISÄTIETO: Vuonna 2010 uutisoitiin brittitutkimuksesta, jonka mukaan kolmannes alle 10-vuotiaista brittilapsista oli katsonut pornoa netin välityksellä. Saman tutkimuksen mukaan kahdeksan kymmenestä 14–16-vuotiaasta kertoi katsovansa pornoa säännöllisesti kotikoneeltaan ja kaksi kolmannesta puhelimellaan.

En usko lukujen olevan kovin erilaiset Suomessa, koska yleistyneiden älypuhelimien myötä pornon katsominen on vielä entistään helpompaa. Tämän takia seksuaalisuudesta ja seksistä puhuminenkin voisi olla tarpeellista aloittaa jo aikaisemmin, koska lapset altistuvat sille netissä joka tapauksessa. Omien tai kaverien sähköisten laitteiden kautta.

On varmasti suotavampaa, että alaikäisten ainoa mielikuva seksin harrastamisesta ei olisi vain netistä löydettävää ”jynkytystä”. Lapsen olisi myös hyvä oppia mitä tarkoitetaan seksuaalisella itsemääräämisoikeudella, jolloin seksuaalirikoksilta suojautuminen voisi olla tehokkaampaa.

Ohjeita seksuaalisuudesta puhumiseen lapselle löytyy esimerkiksi Mannerheimin lastensuojeluliiton sivuilta www.mll.fi/vanhempainnetti.

Tietyntylaisina perusohjeina lapsille sosiaalisen median seksuaalirikoksia silmällä pitäen voisi olla ainakin seuraavanlaisen luettelon läpikäyminen. Muista, että sinun häveliäisyytesi ei saa olla esteenä kiusallistenkaan asioiden opettamisessa lapselle:

- Lapsen ollessa hyvin nuori, selvitä millaisia esto-ohjelmia on saatavilla tietokoneelle tai puhelimeen. Vanhemmilla lapsilla nämäkään eivät yleensä enää toimi.
- Keskustele lapsen kanssa ikätason mukaisesti millaisia seksuaalirikoksia sosiaalisessa mediassa tapahtuu ja millainen teko täyttää rikoksen tunnusmerkistön.
- Lapselle voi kertoa, että epäilyttävää voi olla esimerkiksi aikuismaisilta kuulostavat sanat tai liiallisuusiin menevä kehuminen/läheisyydenkaipuu. Kyselyt koskevat monesti myös sitä, onko lapsi ollut jo sukupuoliyhteydessä ja poikien kohdalla että tyttö (joka on oikeasti aikuinen mies) voi olla normaalia kiinnostuneempi peniksen kuvista.
- Jos lähettää vähäpukeisia kuvia itsestään tai alastonkuvia jollekin henkilölle,

ne voivat päätyä kaikkien näkyville tai levitä koulussa.

- Jos joku aikuinen lähettää seksuaalissävyytteisiä viestejä tai kuvia, asiasta tulisi kertoa heti luotetulle aikuiselle. Korosta että vastuu on aikuisella tekijällä (älä syyllistä lasta) ja rohkaise lasta kertomaan.
- Jos teini-ikäinen lapsi aikoo tavata sosiaalisessa mediassa tapaamansa henkilön, tulisi siitä ilmoittaa vanhemmille ensin, jonka jälkeen voidaan arvioida kuvien ja muiden tietojen perusteella, onko kyseessä varmasti oikea henkilö (on täysin ok, että nuoret tutustuvat sosiaalisessa mediassa ja sopivat treffejä. Mahdollisiin valeprofileihin liittyvät riskit voi kuitenkin minimoida oheisen mukaisesti).
- Sosiaalisessa mediassa tavattua henkilöä ei pidä alaikäisten kohdalla ikinä kohdata ensimmäisellä kerralla kasvatusten yksin. Tapaaminen kannattaa sopia julkiselle paikalle ja poistua paikalta, jos nettittavuus osoittautuu aikuiseksi (tekijät pyytävät esimerkiksi melko usein autonsa kyytiin). Asiasta voi soittaa vaikka heti hälytysnumeroon 112.

Valitettavan yleistä on, että lapsi on itse osallistunut vapaaehtoisesti tapahtumiin, ja teon aiheuttama ahdistus tulee esille vasta jälkikäteen. On täysin normaalia, että teini-ikäinen tai teini-ikäisen kynnyksellä oleva lapsi on kiinnostunut seksuaalisuudestaan ja erityisesti saamastaan huomiosta. Lapsi voi kokea olevansa myös oikeasti rakastunut rikoksesta epäiltyyn. Lapsi tuntee monesti häpeää ja syyllisyyttä, jonka takia asiasta ei kerrota vanhemmille, eikä välttämättä edes parhaimmalle kaverille. Lapsi on kuitenkin lapsi ja vaikka hän osaisi kuinka hyvin teknisesti sosiaalisen median käytön, ei se vähennä sinisilmäisyyttä tai lisää kykyä harkita asioita loppuun asti. Vastuu teosta on kuitenkin aina aikuisella, vaikka lapsi olisi itse ollut aktiivinen osapuoli.

FBI on koonnut sivuilleen tiettyjä varoitusmerkkejä siitä, että lapsi voi olla seksuaalirikoksen uhri sosiaalisessa mediassa. Mainitsen niistä tässä osan, osittain muokattuina.

- Lapsi sulkee äkkiä tietokoneen näytön, kun saavut hänen huoneeseensa
- Lapsen tietokoneelta tai puhelimesta löytyy pornografisia viestejä tai kuvia
- Lapsi saa puheluita tai viestejä henkilöiltä, joita et tunne
- Lapselle on ilmestynyt jostain ylimääräistä rahaa tai tavaroita
- Lapsi muuttuu ahdistuneeksi ja sulkeutuneeksi

On erittäin tärkeää, että asia viedään poliisille, vaikka yksittäiset seksuaalissävyyttei-

set viestit tuntuisivatkin melko lieviltä, eikä lapsi ole niistä juuri ahdistunut. Hyvin usein tekijällä on lukuisia uhreja ja se, että poliisi pääsee tekijän jäljille yhden tapauksen perusteella, voi ”pelastaa” muita uhreja, joilla ei ole ollut uskallusta ja rohkeutta kertoa asiasta. Rikosilmoitus kannattaa tehdä poliisiasemalla ja ottaa mukaan printit sosiaalisessa mediassa olleesta materiaalista. Oleellista on myös kaikki mahdollinen tieto epäilyistä tekijästä, mikä käsittää esimerkiksi linkit eri profiileihin ja muut yhteystiedot. Mitään materiaalia ei pidä poistaa tietokoneelta tai muistakaan laitteista. Jos materiaali ei ole itsellään hallussa, vaan esimerkiksi tietyllä nettisivustolla, olisi siitä hyvä kaapata kuva, jotta se olisi käytettävissä esitutkinnassa, vaikka materiaali poistettaisiin jonkun toisen toimesta. Tekijälle ei tule ilmoittaa, että poliisiin on oltu yhteydessä, mutta yhteydenpidon rikoksesta epäiltyyn voi katkaista muutoin.

Vanhemmalla on yhtäläinen rangaistus- ja korvausvaatimusoikeus kuin lapsellakin. Tosin vasta 15-vuotiaana lapsella on rinnakkainen puhevalta vanhempaansa nähden. Seksuaalirikoksia käsiteltäessä lapsella on oikeus maksuttomaan avustajaan ja tukihenkilöön. Asianomistajalla on oikeus vaatia korvauksia henkilö- ja esinevahinkojen lisäksi myös henkisestä kärsimyksestä. Yleensä lapsen kuulustelu videoidaan, jotta lapsen ei tarvitse tulla todistamaan enää tuomioistuimeen. Näistä asioista ja rikosprosessista kokonaisuudessaan saa lisäohjeita tapausta tutkimaan alkavalta poliisilta.

PIKATIETO: Sosiaalisen median seksuaalirikokset voidaan jakaa viestintään, kuvien ja kuvatallenteiden lähettämiseen sekä reaaliaikaiseen webkamerayhteyteen.

Sosiaalisessa mediassa tapahtuville seksuaalirikoksille ovat ominaista alhainen tekokynnys ja korkea kiinnijäämisriski, uhrien suuri lukumäärä yksittäisellä tekijällä, entuudestaan tuntematon tekijä ja etänä tapahtuva hyväksikäyttö.

Yleisin rikosnimike on lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, jonka jo seksuaalissävytteinen viestintä täyttää.

Myös aikuiset voivat joutua sosiaalisessa mediassa seksuaalirikoksen uhreiksi etenkin kiristystapauksissa.

Suojaikäraja lapseen kohdistuneiden seksuaalirikoksissa on yleensä 16 vuotta, mutta tiettyjen rikosten kohdalla 18.

Laista löytyy rajoitussäännös, jonka mukaan ei ole tarkoitus puuttua nuorten väliseen seksuaaliseen kanssakäymiseen.

6. SEKSUAALIRIKOKSIIN LIITTYVÄT RIKOSNIMIKKEET

Seksuaalirikokset löytyvät rikoslain 20 luvusta, johon tuli muutamia laajempia muutoksia toukokuussa 2011. Rikoslakiin lisättiin uusia nimikkeitä Suomen ratifioimaan Euroopan neuvoston yleissopimuksen takia. Uusi pykälä on esimerkiksi lapsen houkuttelu seksuaalisiin tarkoituksiin, mutta säännöksen vaikutus rikollisen toiminnan kitkemiseen on ollut toistaiseksi kyseenalainen. Lapseen kohdistuneiden seksuaalirikosten ikäraja on yleensä 16-vuotta, mutta esimerkiksi lapsipornografiassa raja on 18-vuotta. Etenkin sosiaaliseen mediaan liittyvissä seksuaalirikoksissa voi täytyä usein myös rikoslain 17 luvun mukaiset lapsipornografiaan liittyvät rikokset, joissa tekijä pitää materiaalia hallussaan tai levittää kuvia tai kuvatallenteita.

LISÄTIETO: Rikoslain 20 lukuun on kirjoitushetkellä tulossa jälleen muutoksia. Seksuaalinen häirintä, jossa esimerkiksi mies puristaa naisen pakaraa, on tulossa rangaistavaksi. Aikaisemmin tällainen teko voitiin tutkia kunnianloukkauksena. Raiskauksista poistuu ns. lievä raiskaus, eli pakottaminen sukupuoliyhteyteen ja se sisällytetään raiskausnimikkeeseen omana momenttinaan. Kyseisen tekemuodon rangaistusmaksimi korotetaan samalla kolmesta vuodesta neljään vuoteen (perusmuotoisessa raiskauksessa edelleen kuusi vuotta). Jäljelle jää tämän lisäksi törkeä raiskaus.

Alle 16-vuotiaan raiskaus olisi jatkossa aina törkeä. Kaikista seksuaalirikoksista (paitsi tuleva seksuaalinen häirintä) tulisi virallisen syytteen alaisia rikoksia, joten syyttäjä saisi nostaa syytteen ilman asianomistajan rangaistusvaatimusta.

6.1 Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:6)

Yleisin seksuaalirikos sosiaalisessa mediassa on lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Lievimmillään kyse on yksittäisistä viesteistä ja vakavimmillaan webkamerayhteyden kautta suoritetuista teoista. On myös yleistä, että tekijän pyrkii sosiaalisen median viestittelyllä fyysiseen tapaamiseen.

ESIMERKKITAPAU: Mikkelin käräjäoikeus tuomitsi nelikymppisen miehen noin viiden ja puolen vuoden vankeuteen loppuvuodesta 2007. Uhreina miehellä oli ollut 42 tyttöä, jotka olivat iältään 8-16-vuotiaita. Teot tehtiin enimmäkseen puhelimesta ja netissä webkamerayhteyden välityksellä. Syytteen mukaan mies tapasi 12 tyttöä ja oli kuuden kanssa sukupuoliyhdyntässä. Tuomio tuli sukupuoliyhdyntästä vain viiden tytön kanssa. Mies oli tallentanut tekoja webkamerayhteyden avulla. Näitä videoita oli noin 135 kappaletta. Tämän lisäksi löytyi yli 100 000 lapsipornografiaksi luokiteltavaa kuvaa.

Myöhemmin vuonna 2010 samainen mies tuomittiin vielä törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä puoleksi vuodeksi vankeuteen Etelä-Savon käräjäoikeudessa, kun jo vuosina 2001-2004 tapahtunutta 12-vuotiaan hyväksikäyttöä ratkottiin. Miehen aikaisemman rangaistuksen takia tuomio oli lievempi ja hän sai myös suorittaa sen 160 tunnin yhdyskuntapalveluna.

Lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä säädetään seuraavasti:

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

”Joka koskettelemalla tai muulla tavoin tekee kuuttatoista vuotta nuoremmalle lapselle seksuaalisen teon, joka on omiaan vahingoittamaan tämän kehitystä, tai saa tämän ryhtymään sellaiseen tekoon, on tuomittava lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

Lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomitaan myös se, joka on sukupuoliyhteydessä kuuttatoista vuotta nuoremmalla lapsen kanssa, jos rikos ei 7 §:n 1 momentissa tarkoitetulla tavalla ole kokonaisuutena arvostellen törkeä. Lisäksi lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä tuomitaan se, joka menettelee 1 momentissa tai edellä tässä momentissa tarkoitetulla tavalla kuusitoista mutta ei kahdeksantoista vuotta täyttäneen lapsen kanssa, jos tekijä on lapsen vanhempi tai vanhempaan rinnastettavassa asemassa lapseen nähden sekä asuu lapsen kanssa samassa taloudessa.

Yritys on rangaistava.”

Pykälän 1 momentti jakautuu kolmeen eri tunnusmerkistötekijään, joiden kaikkien pitää täytyä: 1) seksuaalinen teko, 2) seksuaalinen teko kohdistuu alle 16-vuotiaaseen, 3) seksuaalinen teko on omiaan vahingoittamaan lapsen kehitystä.

Sukupuoliyhteys alle 16-vuotiaan kanssa katsotaan lähtökohtaisesti nykyisin aina

törkeäksi lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi, jonka takia 2 momentin kohdassa on tähän viittaus. Samassa momentissa mainitaan erikseen poikkeus 16-vuoden suojaikärajaan. Sen mukaan, jos tekijä on lapsen vanhempi tai on vanhempaan rinnastettavassa asemassa lapseen nähden sekä asuu lapsen kanssa samassa taloudessa, on suojaikäraja 18 vuotta. Käytännössä tämä tarkoittaa isää tai äitiä tai samassa taloudessa asuvaa isä- tai äitipuolta. Koska on erittäin harvinaista, että hyväksikäyttö perheenjäsenen toimesta tapahtuisi sosiaalisen median avulla, en käsittele sitä tämän tarkemmin.

ESIMERKKITAPPAUS: Poikkeus vahvistaa aina säännön. Alkuvuodesta 2012 uutisoitiin tapauksesta Yhdysvalloissa, jossa isä oli lähestynyt äitinsä kanssa asuvaa 13-vuotiasta tytärtään sosiaalisen median kautta seksuaalisessa mielessä.

Mies oli kertonut nähneensä sopimattomia unia heistä kahdesta ja lopulta ehdottanut suuseksiä ja viestitellyt muutoinkin seksuaalisyytteisesti. Hän oli myös todennut, että useimmat isät ja tyttäret eivät ole niin rohkeita voidakseen kokea kaikkia näitä iloja.

Tyttö kertoi asiasta äidille, jonka myötä poliisi jatkoi esiintymistä tyttönä ja sopi tapaamisen epäillyn kanssa, josta hänet otettiin kiinni. Miehellä oli tapaamisessa mukana autossa kamera ja paketti kondomeja. Mies oli käyttänyt seksuaalisesti hyväksi myös jotain toista sukuunsa kuuluvaa 7-vuotiaasta tyttöä neljän vuoden ajan. Mies tuomittiin 15-30 vuoden vankeusrangaistukseen.

Rikoslaisissa seksuaalisella teolla tarkoitetaan sellaista tekoa, ”joka tekijä ja kohteena oleva henkilö sekä teko-olosuhteet huomioon ottaen on seksuaalisesti olennainen” (RL 20:10.2). Selkeitä seksuaalisia tekoja ovat sukupuolielimien koskettelu, mutta kyseeseen voi tulla myös rintojen, pakaroiden, reiden sisäpinnalta koskettelu yhdistettynä vihjaileviin puheisiin. Tunnuksmerkistössä mainitaan koskettelu tai muulla tavoin tekeminen. Koska tunnuksmerkistössä mainitaan mahdollisina joko tekijän tekeminen tai uhrin saaminen tekemään, voi tekemuoto täytyä myös silloin kun tekijä saa lapsen tekemään seksuaalisen teon esimerkiksi webkamerayhteyden kautta.

Lain esitöissä (HE 282/2010 vp) seksuaalisina tekoina kuvataan sukupuoliyhteyden ja koskettelemisen lisäksi seuraavia tekoja, joista vain osa koskettaa sosiaalista mediaa:

- lapsen houkutteleva katsomaan masturbointia, yhdyntää tai pornografisia elokuvia

- seksuaalisesti latautuneiden tapahtumien kertominen lapselle
- seksuaalisväritteisten tekstiviestien, sähköpostien ja kirjeiden lähettäminen lapselle
- lapsen saaminen toimimaan seksuaalisväritteisellä tavalla vastaajan seurattessa lapsen toimintaa (esimerkiksi seurataan alusvaatteita sovittavaa lasta, pakotetaan lapsi pukemaan paljastavat vaatteet, saadaan lapsi masturboimaan tai virtsaamaan tekijän päälle, pyydetään lasta piirtämään sukupuolielimiä esittäviä kuvia, saadaan lapsi riisuutumaan alastomaksi, valokuvataan alastonta lasta ja pyydetään lasta esiintymään pornografisessa kuvassa)
- vastaajan sukupuolielinten näyttäminen lapselle (myös webkameran välityksellä)
- pornografisten kuvien näyttäminen
- itsetyydytystä kuvaavien eleiden esittäminen
- lapsen suuteleminen

Lähtökohtaisesti esimerkiksi aikuisen miehen lähettämät viestit, joissa hän kertoo alle 16-vuotiaan tytön olevan ”söpö”, ”seksikäs”, ”kuuma” tai ”hottis”, eivät ole vielä seksuaalisena tekoon rinnastettavia viestejä. Viesti voi kuitenkin vaikuttaa lapsen houkuttelemiseen seksuaalisiin tarkoituksiin pykälän tunnusmerkistön täyttymiseen (Tolvanen-Forss 2013). Samaa rajanvetoa voi joutua tekemään myös seksin ehdottamisen suhteen. Oikeuskirjallisuudessa on tulkittu, että pelkkä ehdotus ”haluaisitko harrastaa seksiä kanssani”, ei vielä täytä seksuaalisen teon määritelmää (Ojala 2012). Samaa luokkaan menee myös seksin harrastamista tarkoittavat kieroilmaisut kuten ”ollaanko sillai”. Näissä kyse on enemmän houkuttelurikoksesta. Seksuaalisen teon määritelmän täyttävät viestit, jotka ovat selkeästi sellaisia, että niille ei ole mitään hyväksyttävää syytä ja niistä käy ilmi seksuaalinen tarkoitus. Tällaisia voivat olla jo yksittäiset viestit kuten ”annatko pillua”, ”mitäs jos ottaisit multa suihin”, ”saanko nuolla sua alapäästä” ja ”oletko jo pannut vai oletko vielä neitsyt?”.

ESIMERKKITAPPAUS: Loppuvuodesta 2011 Etelä-Karjalan käräjäoikeus tuomitsi vähän yli kaksikymmentävuotiaan miehen lapsen seksuaalisesta

hyväksikäytöstä neljän kuukauden ehdolliseen vankeuteen ja 1000 euron korvauksiin. Mies oli lähettänyt seksuaalissävyytteisiä viestejä 12-vuotiaalle tytölle.

Lain esitöiden (HE 6/1997 vp) mukaan tekijän tulee olla tietoinen siitä, että kohde on alle suojaikärajan. Tunnuksimerkistö täyttyy tapauksissa, joissa lapsi kertoo olevansa alle 16-vuotias tai tekijä selkeästi hyväksyy tämän seikan tai sivuuttaa sen merkityksettömänä. Tähän riittää kuitenkin myös pelkästään se, että tekijä on lapsen kehitysvaiheen tai tapaamisolosuhteiden taikka muiden seikkojen perusteella ymmärtänyt tämän olevan alle suojaikärajan. Toisaalta tapauksissa joissa aikuinen esiintyy sosiaalisessa mediassa lapsena, ei rikos täyty, vaikka tekijä luulisi kyseessä olevan alle 16-vuotiaan lapsen.

Rangaistavuutta ei välttämättä poista edes se, että lapsi valehtelee olevansa yli 16-vuotias. Sosiaalisessa mediassa tulee tällöin selkeästi näyttää tekijän havaitsemaksi oletettuja muita indikaatioita lapsen iästä, kuten valokuvat, palvelussa näkyvä ikä jne. Netissä on yleistä, että palveluissa ei varmisteta käyttäjän ikää, joten se on hyvin helppo valehdella. Yleensä käyttäjillä on kuitenkin palvelussa oma kuva, josta on ulkoisen olemuksen perusteella pääteltävissä ikä edes jollain tasolla. Jos tekijällä on ollut perusteltu syy epäillä lapsen ikää varsin todennäköisesti alle 16-vuotiaaksi kuvan perusteella, riittää se yleensä tunnuksimerkistön täyttymiseen. Jos lapsi taas esiintyy profiililla, jonka kaikki tiedot viittaavat aikuiseen, ei tekijän seksuaalissävyytteinen lähestyminen täytä teon tunnuksimerkistöä jollei lapsi ole esimerkiksi itse kertonut oikeaa ikäänsä. Sama tulkinta koskee myös vahingossa väärälle henkilölle lähetettyä tekstiä.

LISÄTIETO: Ikään liittyvä tulkintaongelma tulee kyseeseen etenkin palveluissa, joissa keskustelukumppani valitaan satunnaisesti. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi www.randomi.fi ja www.omegle.com.

Näissä palveluissa on melko usein ollut tapauksia, joissa avaamalla tuntemattoman kanssa webkamerayhteyden, ensimmäisenä näyttöön ilmestyy masturboivan miehen penis.

Koska itsensä esittely kahdenkeskisen videokuvayhteyden kautta ei täytä nykyään minkään rikoksen tunnuksimerkistöä, eikä esittelijä voi tietää toisen osapuolen ikää, ei lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö täyty. Tilanne muuttuu siinä vaiheessa, kun tekijä havaitsee toisen osapuolen olevan mahdollisesti alaikäinen ja jatkaa toimintaa tietoisena lapsen alaikäisyydestä.

Kolmannessa tunnuksimerkistötekijäkohdassa puhutaan käsitteestä ”on omiaan”. Kyseinen termi tarkoittaa abstraktia vaaraa, joka ei edellytä sitä, että lapsen kehitys olisi

tosiasiallisesti vahingoittunut. Lakivaliokunta totesi mietinnössään (LaVM 3/1998), että seksuaalisen teon ei tarvitse aiheuttaa erillistä seurausta tai konkreettista vaaraa, vaan ilmaisulla ”on omiaan” tarkoitetaan sitä, että teko on luonteeltaan sellainen, joka tyypillisesti aiheuttaa tunnusmerkistössä kuvatun seurauksen. Esimerkkinä ”on omiaan” käsitteen soveltamisesta voidaan mainita korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 2013:26, jossa 63-vuotias mies oli tyydyttänyt itseään 12–14-vuotiaiden poikien nähden. Vaikka pojat eivät olleet oman kertomansa mukaan kokeneet tilannetta ahdistavana, korkeimman oikeuden mukaan oli riittävää, että teolla on tyypillisesti sellainen vaikutus, että se on omiaan vahingoittamaan lapsen kehitystä.

Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritys on myös rangaistava teko. Laissa mainitaan, että teko on edennyt rikoksen yritykseksi, kun tekijä on aloittanut teon ja saanut aikaan vaaran rikoksen täyttymisestä (RL 5:1.2). Lain esitöiden (HE 282/2010 vp) mukaan yrityksen edellyttämä vaara rikoksen täyttymisestä on olemassa ainakin silloin, kun ehdotettu kanssakäyminen on samoin tein toteutettavissa. Sosiaalisessa mediassa tällaisia tekoja voivat olla esimerkiksi pyyntö lähettää alastonkuva itsestään tai pyytää lasta riisumaan vaatteensa webkamerayhteyden välityksellä keskustellessa. Oleellista on, onko lapsella tosiasiallisesti mahdollisuus toteuttaa kyseinen teko saman tien. Jos keskustelee lapsen kanssa sosiaalisessa mediassa ja ehdottaa hänelle sukupuoliyhdyntää, ei se ole yleensä saman tien toteutettavissa, eikä siten ole tuomittavaa yrityksenä.

ESIMERKKITAPAUUS: Korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2004:71 tapahtuma-aikana 51-vuotias A oli vastannut 11-vuotiaan B:n nettiin jättämään kirjefrendipalstailmoitukseen. A oli yrittänyt taivutella B:n sähköpostitse sukupuoliyhteyden tai ainakin seksuaaliseen tekoon. A oli itse esiintynyt 18-vuotiaana ja kertonut haluavansa tyttökaverin sekä tarjoutunut opettamaan kaikkea kivaa seksistä.

A ei ollut tiennyt B:n tarkkoja henkilö- ja yhteystietoja ja viestintä oli loppunut. Korkein oikeus, että ei ollut syntynyt todellista vaaraa, että seksuaalinen hyväksikäyttö toteutuisi ja totesi A:n syyttömäksi.

Jos keskustelu on ollut muutoin seksuaalissävytteinen, puhutaan joka tapauksessa suoraan lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, joten on melko todennäköistä, että esimerkin mukaisessa tapauksessa se olisi täyttynyt. Koska syyttäjä ei kuitenkaan ollut kyseisestä teosta syyttänyt, ei tuomioistuinkaan voinut siitä tuomita. Jos kyseessä on ollut aikaisemmin mainittu ”asiallinen” kysymys seksin harrastamisen mahdollisuudesta, ei kyseessä ole lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Tällöin teko ei siis myöskään riitä yrityksen tunnusmerkistön täyttymiseen, vaikka kyseinen tapaus voisi silti tulla nykyainsäädännön mukaan kyseeseen lapsen houkuttelemisena seksuaalisiin

tarkoituksiin. Yritystä tulee arvioida sen perusteella kuinka suuri vaara tapaamisen toteutumiseen on, onko siitä jo erikseen sovittu ja onko tekijä saanut tietää lapsen oikean henkilöllisyyden ja asuinpaikan.

6.2 Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:7)

Lakimuutoksen jälkeen 2011 kaikki sukupuoliyhteyden sisältävät lapsen seksuaaliset hyväksikäytöt katsottiin lähtökohtaisesti törkeiksi. Sukupuoliyhteys ei luonnollisestikaan ole sosiaalisessa mediassa mahdollista ja muutoinkin pelkästään sosiaalisen median kautta tapahtunut lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö katsotaan erittäin harvoin törkeäksi.

LISÄTIETO: Sukupuoliyhteydellä tarkoitetaan sukupuolielimellä tapahtuvaa tai sukupuolielimeen kohdistuvaa seksuaalista tunkeutumista toisen kehoon (RL 20:10.1). Lain esitöiden (HE 6/1997 vp) mukaan vaginaalisen ja anaalisen sukupuoliyhteyden lisäksi kysymykseen tulee myös oraalinen sukupuoliyhteys.

Sukupuoliyhteyden käsitteen kannalta sukupuolella ei ole merkitystä. Jos kyseessä ei ole tavanomainen sukupuoliyhteys, tulee tunkeutumisen olla seksuaalista, mikä edellyttää, että tunkeutuminen joko tapahtuu sukupuolielintä käyttäen tai kohdistuu sukupuolielimeen. Esimerkiksi esineellä tapahtuva seksuaalinen tunkeutuminen toisen sukupuolielimeen voi olla sukupuoliyhteyteen rinnastettava.

Helsingin hovioikeus tosin totesi alkuvuodesta 2014 annetussa tuomiossa, että mekkoon pukeutunut naisena esiintynyt mies ei ollut syyllistynyt raiskaukseen pakottaessaan kadulla tapaamansa miehen oraaliseksiin asunnolla ja purrut tätä sukupuolielimestä. Hovioikeuden mukaan tunnusmerkistö ei täyttynyt, koska tekijä ei tehnyt tunkeutumista sukupuolielimellä, eikä tunkeutuminen kohdistunut sukupuolielimeen.

Teon kakkoskohdassa voi olla sellaisia tekemuotoja, että myös sosiaalisessa mediassa tehty lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö voi olla tekona törkeä. Jokaisen näidenkin tulee kuitenkin vielä täyttää vaatimus, että rikos on myös kokonaisuutena arvosteltuna törkeä. Törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä säädetään seuraavasti:

Törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö

”Jos

1) tekijä on sukupuoliyhteydessä kuuttatoista vuotta nuoremman lapsen tai 6 §:n 2 mo-

*mentissa tarkoitettussa tapauksessa kuusitoista mutta ei kahdeksantoista vuotta täyttä-
neen lapsen kanssa taikka*

2) lapsen seksuaalisessa hyväksikäytössä

*a) kohteena on lapsi, jolle rikos lapsen iän tai kehitystason vuoksi on omiaan aiheutta-
maan erityistä vahinkoa,*

b) rikos tehdään erityisen nöyryyttävällä tavalla tai

*c) rikos on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa lapselle hänen tekijää kohtaan tun-
temansa erityisen luottamuksen tai muuten tekijästä erityisen riippuvaisen asemansa
vuoksi,*

*ja rikos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, rikoksentekijä on tuomittava tör-
keästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä vankeuteen vähintään yhdeksi ja enintään
kymmeneksi vuodeksi.*

Yritys on rangaistava.”

Kohdassa 2a on kyse lapsen iästä ja kehitystasosta. Yleensä lapselle oletetaan aiheu-
tuvan teosta niin ruumiillisesti kuin henkisesti sitä suurempi vahinko, mitä nuor-
empi ja kehittymättömämpi tämä on. Laissa ei ole kuitenkaan määritelty mitään
tiettyä ikärajaa tai kehitystasoa, jolloin teko tulkitaan törkeäksi. Arviointiin vaikut-
taa myös tekijän ja lapsen välinen ikäero ja teon vakavuus. Kehitystasoa voidaan
arvioida esimerkiksi murrosiän perusteella, joka onkin yksi herkimmistä elämän-
vaiheista joutua seksuaalirikoksen uhriksi. Tällöin nuori rakentaa identiteettiään,
tutustuu ja totuttelee muuttuvaan kehoonsa sekä itsenäistyy. Pojilla murrosikä alkaa
keskimäärin 12-vuoden ikäisenä ja tytöillä 10-vuotiaana. Aikaisemman oikeuskäy-
tännön perusteella ja ennen törkeän teon tunnusmerkistön muuttamista, rikos on
katsottu törkeäksi yleensä silloin, kun uhrina on ollut alle 10-vuotias lapsi (Hink-
kanen 2009). Silti pelkästään seksuaalisävytteisten viestien lähettämistä alle 10-vuo-
tiaillekaan luokiteltaisiin erittäin epätodennäköisesti törkeäksi teoksi, koska se on
rikoksena lapsen seksuaalisen hyväksikäytön lievimmästä päästä. Kuvien, videoiden
ja reaaliaikaisen webkamerayhteyden käytössä voisi tulla kyseeseen törkeä tekomuoto.
Jos esimerkiksi noin 10-vuotias lapsi on saatu lähettämään useita alastonkuvia
sosiaalisen median kautta, voisi tämä mahdollisesti täyttää törkeän tekomuodon
tunnusmerkistön. Jos tekijä on saanut lapsen toistuvasti masturboimaan webkame-
rayhteyden välityksellä, voisi törkeä tekomuoto täytyä vielä hieman vanhemman-
kin lapsen ollessa kyseessä.

Kohdassa 3b puhutaan nöyryyttävästä tekotavasta. Tätä kohtaa on sovellettu oikeus-
käytännössä esimerkiksi silloin, kun 1) tekijällä ja lapsella ei ole vähäisintäkään lä-

heisyyden tuomaa tunnesidettä, 2) tekijä on yrittänyt vierittää vastuun rikoksesta lapselle, 3) lapsi on saatu ryhtymään tekoon valheiden perusteella (esimerkiksi esiintymisen ammattivalokuvaajana), 4) lapselle on maksettu teosta vastiketta, 5) rikoksen tekemiseen on osallistunut useita henkilöitä, 6) muut ovat nähneet rikoksen, 7) tekotapaan on liittynyt sitomista tai muuta väkivaltaa ja 8) sukupuoliyhteys on tapahtunut esineen avulla (Hinkkanen 2009). Sosiaalisessa mediassa kyseeseen voisivat tulla myös tapaukset, joissa hyväksikäyttö tallennetaan ja tallennetta levitetään laajasti.

Jos kyseessä on lapselle läheinen henkilö, kyseeseen voi tulla kohdan 3c soveltaminen. Lähtökohtaisesti näissä tapauksissa tarkoitetaan lain esitöiden (HE 6/1997 vp) mukaan tapauksia, joissa hyväksikäyttöön syyllistyvät lapsen vanhemmat tai muut hänen kasvatukseltaan huolehtivat henkilöt. Sosiaalisessa mediassa lähisukulaisten tekemät teot ovat kuitenkin erittäin harvinaisia. Esitöissä mainitaan kuitenkin, että lapsi voi olla erityisen riippuvainen uskonnolliseen tai muuhun vakaumukseen liittyen, mutta myös harrastuksensa vuoksi. Kyseeseen voivat siis tulla esimerkiksi jonkin urheiluseuran, kuten vaikkapa jalkapallo- tai kamppailulajiseuran valmentajan suorittamat teot.

Jonkin edellä mainitun kvalifointiperusteen lisäksi teon tulee olla myös kokonaisuutena arvosteltuna törkeä. Ei siis riitä, että lapsi on pelkästään 10-vuotias. Mitä useampi kvalifointiperusteista täytyy, sitä todennäköisemmin kyseessä on törkeä tekemuoto. Tuomioistuinten perusteluissa kokonaisarvosteluun ovat vaikuttaneet 1) rikoksen kesto, 2) tekojen toistuvuus ja suuri määrä, 3) useat eri tekotavat, 4) lapselle maksettu vastike, 5) uhrina oleva lapsi on ollut erittäin altis johdattelulle, 6) lapsen vaikea perhetilanne, 7) lapsen luottamus vastaajaa kohtaan vaikka erityistä luottamusta koskevaa kvalifointiperustetta ei olekaan sovellettu ja 8) teko on aiheuttanut vakavia psyykkisiä seuraamuksia ja niiden edellyttämää hoitoa (Hinkkanen 2009).

Lapsen törkeän hyväksikäytön yritys on myös rangaistavaa. Tässä problematiikka on samansuuntainen kuin lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yrityksen kohdalla. On erittäin harvinaista, että törkeän tekemuodon yritys tulisi kyseeseen pelkästään sosiaalisessa mediassa.

6.3 Lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin (RL 20:8b)

Lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin (myöhemmin houkuttelurikos) lisättiin Suomen rikoslakiin uutena pykälänä toukokuussa 2011. Kyseinen tekemuoto jouduttiin kriminalisoimaan Suomen ratifioiman Euroopan neuvoston

yleissopimuksen mukaisesti. Sopimuksen ratifioineet maat saivat itsenäisesti päättää, kriminalisoidaanko se vain netissä vai myös reaali maailman puolella. Suomi päätti kriminalisoida molemmat tekotavat. Kyseisen pykälän tarkoituksena oli puuttua etenkin netissä tapahtuvaan lasten seksuaaliseen häirintään. Valitettavasti pykälä ei kuitenkaan ole käytännössä osoittautunut tehokkaaksi, vaan aiheuttanut ennemminkin tulkintaongelmien takia harmia. Lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin säädetään seuraavasti:

Lapsen houkuttelevinen seksuaalisiin tarkoituksiin

”Joka ehdottaa tapaamista tai muuta kanssakäymistä lapsen kanssa siten, että ehdotuksen sisällöstä tai olosuhteista muuten ilmenee tekijän tarkoituksena olevan 17 luvun 18 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla valmistaa kuvia tai kuvatallenteita, joissa sukupuolisiveellisyttä loukkaavasti esitetään lasta, taikka kohdistaa lapseen tämän luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitettu rikos, on tuomittava lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tuomitaan myös se, joka houkuttelee kahdeksaatoista vuotta nuoremman henkilön ryhtymään sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon 8 a §:ssä tarkoitettulla tavalla taikka esiintymään sukupuolisiveellisyttä loukkaavassa järjestetyssä esityksessä.

Edellä 2 momentissa tarkoitettun rikoksen yritys on rangaistava.”

Käytännössä pykälään on siis luotu neljä erilaista tekemuotoa: 1) lapsipornografian kuvauskohteeksi houkuttelu, 2) lapsen seksuaalisen hyväksikäytön kohteeksi houkuttelu, 3) prostituution harjoittamiseen houkuttelu ja 4) järjestetyssä sukupuoli-siveellisyttä loukkaavassa esityksessä esiintymiseen houkuttelu. Tämän lisäksi 3- ja 4-kohdan tekojen kohdalla myös yritys on rangaistavaa. Suojaikäraja on 2-kohdassa 16 vuotta mutta muuten 18 vuotta.

LISÄTIETO: Julkaisin artikkelin lapsen houkuttelusta seksuaalisiin tarkoituksiin loppuvuodesta 2013 yhteistyössä professori Matti Tolvasen kanssa. Artikkelissa on käyty kattavasti läpi houkuttelupykälään liittyvää problematiikkaa. Kävimme läpi kaikki pykälän kahden ensimmäisen vuoden aikana (1.6.2011-31.5.2013) kirjatut rikosilmoitukset, joita oli 128.

Mistään rikosilmoituksesta ei löytynyt viitteitä siitä, että lapsi olisi tosiasiallisesti ryhtynyt 2 momentin mukaiseen toimintaan, joka on

edellytyksenä rikoksen täyttymiselle. Toisen momentin mukaisista teoista oli kuitenkin kirjattu 40 rikosilmoitusta, mutta näissä oli ennemminkin kyse 1 momentin mukaisesta toiminnasta.

Rikosilmoituksista 37 oli sellaisia, että ne olisi tullut kirjata lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä tai sen yrityksenä. Tämä on ongelmallista koska väärinkirjauksen takia asia vaikuttaa esimerkiksi pakkokeinojen käyttömahdollisuuteen, rikoksen vanhenemisaikaan, rangaistuksen ja korvauksen mittaamiseen.

Voisikin olla paikallaan, että lainsäätäjä tarkistaisi ko. pykälän rakennetta, koska nykyisellään se aiheuttaa liikaa tulkintaongelmia.

Ensimmäisen kohdan mukaan lapsipornograafisten kuvien kohteeksi houkuttelu on rangaistavaa. Suojaikäraja on 18 vuotta. Tosin aina kun uhri on alle 16-vuotias, täyttyy ensimmäisenä houkuttelu lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön. Eli tilanteessa, joissa esimerkiksi houkuttellaan lasta esiintymään alasti lapsipornografian valmistamiseksi varten 1-kohdan mukaisesti, on kyse aina myös 2-kohdan mukaisesta lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön houkuttelusta. Jos houkuttelu tapahtuu webkameran kautta, on teko edennyt monesti jo lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yrityksen tasolle ja jos lapsi riisuuntuu tai käytetään seksuaalissävytteistä kieltä, on jo toteutunut lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö.

Käytännössä 1-kohdan tapauksissa jää arvioitavaksi vain 16- ja 17-vuotiaiden osuus. Koska sukupuoliyhteys 16-vuotiaan kanssa on lähtökohtaisesti laillista, vaikeuttaa se lain soveltamista. Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisen tunnusmerkistö pitää sisällään myös pelkän lapsipornografian valmistamisen, eikä säännöksestä ole olemassa rajoitussäännöstä. Käytännössä nuorten välisissä suhteissa tai aikuisen lisäksi toisen osapuolen ollessa vähintään 16 vuotta, ei kuvatallenteiden valmistaminen ja hallussapito yhteisymmärryksessä ole kuitenkaan rangaistavaa. Asiaa aukaistaan tarkemmin osapuolten ikää ja rajoitussäännöstä koskevassa kohdassa. Koska tasapuolisten osapuolten välinen kuvaaminen on lähtökohtaisesti laillista, on erittäin vaikea vielä näyttää houkutteluvaiheessa tilannetta sellaiseksi, jossa 16-17-vuotiaan osapuolen seksuaalinen itsemääräämisoikeus olisi jotenkin loukattuna. Mainittujen seikkojen takia 1-kohdan mukaisen houkuttelun tunnusmerkistön tarve on miltei olematon. Etenkin kun muistetaan se seikka, että lapsipornografian kohteeksi houkuttelu voi olla rangaistavaa myös sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisen yrityksenä.

Toisen kohdan mukainen lapsen seksuaaliseen hyväksikäyttöön tai sen törkeään tekemuotoon houkuttelu on pykälän kohdista yleisin tekemuoto. On kuitenkin yleistä, että houkuttelussa käytetään sellaista seksuaalissävytteistä viestintää, että

teko tulee tulkita lapsen seksuaaliseksi hyväksikäytöksi. Houkuttelurikoksen tunnusmerkistö täyttyy ennen lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yritystä. Jos yritys on jo täyttynyt, ei tekoa tulkita enää houkuttelurikokseksi. Tällainen tapaus voisi olla esimerkiksi pyyntö lähettää alastonkuva sähköpostilla sosiaalisen median keskustelun yhteydessä.

Aikaisempaan artikkeliin (Tolvanen – Forss 2013) liittyen kokosimme lain esitöissä (HE 282/2010 vp) mainittujen seikkojen lisäksi kohtia, joista voi havaita tekijän tarkoituksen. Tekijän tulee siis pykälän 1- tai 2-kohdan mukaisesti ensinnäkin ehdottaa tapaamista ja sen lisäksi seksuaalinen tarkoitus tulisi havaita jostain seuraavaksi mainituista kohdista.

1) Tekijä esiintyy väärennetyllä profiililla tai henkilöllisyydellä.

2) Tekijä valehtelee ikänsä.

3) Tekijä kehuu lapsen ulkonäköä tavanomaisesta poikkeavilla ja sopimattomilla tavoilla, kuten sanomalla ”seksikkääksi”, ”hottikseksi”, ”söpöläseksi”, ”kullittelemalla”, ”virtuaalipusut” tai muulla vastaavalla tavalla. Kehuminen voi ilmetä myös esimerkiksi seksuaalissävyytteisten hymiöiden tai muiden vastaavien animaatioiden kautta.

4) Tekijä ehdottaa lapselle toimintoja, joita ei ole pidettävä yleisesti hyväksyttävänä, vaan enemmänkin seksuaalissävyytteisinä. Esimerkkeinä kainaloon pyytäminen, halu halata, halu saada lapsi nauttimaan vartalostaan, halu seurustella, kertoa olevansa rakastunut, opettaa kaikkea kivaa seksistä tai muulla vastaavalla tavalla.

5) Tekijä ehdottaa lapselle sukupuoliyhdyntää siten, että sitä ei voida pitää seksuaalisen teon määritelmän mukaisena seksuaalissävyytteisenä viestinä. Esimerkkinä pelkkä seksuaalisen kanssakäymisen ehdottaminen ilman muita vihjauksia tai esimerkiksi kiertoilmaisuin, kuten ”voitasko olla sillai” tai ”istutko mun päälle”.

6) Tekijä lähestyy seksuaalisessa mielessä lasta ilman hyväksyttävää syytä, kuten vastaamalla netissä olevaan lapsen jättämään seuranhakuilmoitukseen tai pyytää lasta siirtymään esimerkiksi julkisesta nettikeskustelusta yksityiskeskustelun puolelle.

7) Tekijä antaa lapselle rahaa, esineitä, elintarvikkeita, alkoholia, tupakkaa tai muita vastaavia tuotteita ilman hyväksyttävää syytä.

8) Tekijä pyytää pitämään heidän välisen keskustelun tai muun kanssakäymisen salassa muilta.

9) *Rikoksenteke-olosuhteiden luominen varaamalla kuvauslaitteistoa, kanssaesiintyjiiä, tai muuta vastaavaa tarpeistoa hankkimalla.*

10) *Poikkeuksellisen paikan varaaminen, kuten hotellihuone tai muu vastaava tila.*

11) *Tapaamispaikan ja -ajan ehdottaminen siten, että ketään muita ei ole paikalla, tai tapaamispaikka on muutoin syrjäinen.*

12) *Tekijä toimittaa lapselle rikoksessa tarpeellista materiaalia, kuten webkameran tai puhelimen.”*

Pykälän 2 momentilla tarkoitetaan lapsen houkuttelua harjoittamaan prostituutiota tai esiintymään sukupuolisiveellisyttä loukkaavassa esityksessä (esimerkiksi striptease-esitys). Teko täyttyy vasta siinä vaiheessa, kun lapsi tosiasiallisesti on ryhtynyt kyseisiin toimiin. Muutoin kyseessä on 2 momentin mukaisen teon yritys. Prostituutiossa tekijän itse ei tule hyötyä teosta, sillä jos hän ostaa seksuaalipalveluja itselleen, tulee kyseeseen seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta (RL 20:8a). Jos tekijä taas on itse järjestämässä esitystä, voidaan epäillä paritusta (RL 20:9) tai ihmiskauppaa (RL 25:3). Koska kyseinen 2 momentin mukainen tekomuoto on erittäin harvinainen, en käy sitä tässä tämän tarkemmin läpi.

6.4 Seksuaalirikosten ikäeroa koskeva rajoitussäännös (RL 20:7a)

Yleinen suojaikäraja seksuaalirikoksissa on 16 vuotta, mutta osassa rikoksista se on 18 vuotta. Kyseinen ikäraja käy selville jokaisesta pykälästä erikseen. Ikäraja vaihtelee eri maissa ja Suomessakin sitä on pyritty laskemaan aikaisemmin 15-vuoteen. Lapsipornografian suojaikäraja on maailmalla yleisesti 18 vuotta. Suojaikäraja tuottaa tietyllä tapaa ristiriitaisia tilanteita, koska 16-vuotiaan kanssa saa olla sukupuoliyhteydessä, mutta jos tarjoaa tästä korvauksen, voi syyllistyä seksuaalipalvelujen ostamiseen nuorelta (RL 20:8a), koska sen suojaikäraja on 18 vuotta. Ei myöskään ole olemassa mitään osapuolten välistä ikärajaa, vaan esimerkiksi 50-vuotias mies saa olla täysin laillisesti sukupuoliyhdyntässä 16-vuotiaan tytön kanssa. Mitään porrastusta näihin ikärajoihin ei ole harkittu.

Olen melko usein törmännyt kysymykseen, että miten poliisi menettelee, jos esimerkiksi 15-vuotias harrastaa seksiä 17-vuotiaan kanssa. Näitä tilanteita varten on olemassa rikoslaisa rajoitussäännös (RL 20:7a), koska lainsäädännöllä ei ole tarkoitus puuttua nuorten väliseen seurusteluun. Pykälän mukaan lapsen seksuaalisena hyväksikäyttönä ei pidetä tekoa, joka ei loukkaa kohteen seksuaalista itsemääräämis-

oikeutta ja jonka osapuolten iässä sekä henkisessä ja ruumiillisessa kypsyydessä ei ole suurta eroa. Lain esitöiden (HE 282/2010 vp) mukaan sana ”sekä” korostaa sitä, että molempien edellytyksien tulee täyttyä, jotta rajoitussäännöstä voidaan soveltaa.

Huomioitavaa on, että rajoitussäännös koskee lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä (RL 20:6) ja törkeää lapsen hyväksikäyttöä (RL 20:7) vain 1 momentin ensimmäisen kohdan osalta. Kohdassa mainitaan tapaukset, jotka eivät sukupuolilyhyydestä huolimatta riitä täyttämään törkeän lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkistöä. Rajoitussäännöksen ulkopuolelle jäävät siis rikokset, joissa lapsen seksuaalisessa hyväksikäytössä 1) kohteena on lapsi, jolle rikos on iän tai kehitystason vuoksi omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa, 2) rikos tehdään erityisen nöyryyttävällä tavalla tai 3) rikos on omiaan aiheuttamaan erityistä vahinkoa lapselle hänen tekijää kohtaan tuntemansa erityisen luottamuksen tai muuten tekijästä erityisen riippuvaisen asemansa vuoksi. Käytännössä tämä tarkoittaa tapauksia, joissa lapsi on erittäin nuori tai teko ei selkeästi ole sellainen, jossa on kyse tasapuolisista kumppaneista. Teko voi sisältää painostamista, pakottamista tai jopa väkivaltaa, jolloin kyseeseen voi tulla hyväksikäytön lisäksi jopa raiskaus (RL 20:1). Rajoitussäännöksen soveltamiseen vaikuttaa myös teon luonne, eli onko kyse esimerkiksi seksuaalisävytteisestä viestittelystä vai sukupuolilyhyydestä.

Mitään tiettyä ikärajaa ei ole laissa mainittu, mutta oikeuskirjallisuudessa on esitetty viiden vuoden ikärajan olevan sellainen, jonka jälkeen ikäero itsessään alkaa olla liian suuri. Itse olen kiinnittänyt huomiota melko usein siihen, ovatko lapsen vanhemmat tietoisia seurustelusuhteesta. Jos kyseessä on esimerkiksi 14-vuotias tyttö, joka seurustelee 18-vuotiaan pojan kanssa, kysyn ensimmäisenä, hyväksyvätkö vanhemmat seurustelun. Jos vanhemmilla ei ole herännyt mitään huolta, on erittäin epätodennäköistä, että poliisinkaan pitäisi asiaan puuttua. Asia näyttäytyy täysin eri valossa, jos 18-vuotias poika lähestyy 14-vuotiasta tyttöä sosiaalisen median kautta ja painostaa tytön lähettämään kuvan rannoistaan. Tällöin rikosilmoitus on todennäköisin vaihtoehto. Jos lapsi on hyvin nuori, esimerkiksi alle 12-vuotias, ei teon voida katsoa enää sisältyvän rajoitussäännöksen piiriin, vaikka tekijä itsekkin olisi nuori. Tosin tulee muistaa, että rikosoikeudellinen vastuuikäraja alkaa vasta 15-vuotiaana (RL 3:4.1), mutta tämä ei estä sitä, etteikö poliisi voisi selvittää tapausta.

ESIMERKKITAPAUS: Kouvolan hovioikeus tuomitsi 2013 tekohetkellä alle 18-vuotiaan miehen nuorena henkilönä tehdystä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä 35 päiväsakkoon ja 2000 euron korvauksiin. Mies oli lähettänyt seksuaalisävytteisiä viestejä 13-vuotiaalle tytölle.

Seurustelu voidaan aloittaa sosiaalisessa mediassa ennen kuin on edes nähty kasvo-

tusten. Tähän liittyy yhä useammin myös paljastavien kuvien tai alastonkuvien lähettelyä ja alastomana webkameran kautta esiintymisiä. Rikoslaisia ei ole kuitenkaan rajoitussäännöstä sukupuolisiveellisyttä loukkaavasta materiaalista samalla tavalla kuin hyväksikäyttör rikosten kohdalla on. Hallituksen esityksessä (HE 34/2004 vp) oli ehdotus tällaisesta rajoitussäännöksestä, jossa 16 vuotta täyttänyttä henkilöä esittävän kuvan levittämiseen ja hallussa pitämiseen olisi ollut oikeus, jos kuvassa esiintyvä olisi antanut siihen suostumuksensa ja kyseessä olisi esimerkiksi seurustelukomppanille annettu kuva. Edellytyksenä oli myös, että osapuolten iässä tai henkisessä ja ruumiillisessa kypsyydessä ei ole eroa. Lakivaliokunta katsoi mietinnössään (LaVM 4/2004 vp), että poikkeussäännöstä voidaan tulkita liian laajasti ja sitä voitaisiin pitää osoituksena toiminnan yleisyydestä (jota se nykyään onkin). Vaikka tarkoitusta pidettiin hyvänä, tuli lakivaliokunnan mukaan kyseinen rajoitussäännös poistaa. Sen sijaan lakivaliokunta oli sitä mieltä, että seurustelutilanteisiin voidaan soveltaa vastuuvapausperusteena suostumusta tai jättää syyttämättä yleisten toimenpiteistöluopumissäännösten mukaisesti, joista yhtenä kohtana mainittiin nuoruusperuste. Samalla lakivaliokunta kiinnitti huomiota netin osuuteen ja siihen, että etenkin nuoret saattavat lähettää ajattelemattomuuttaan sukupuolisiveellisyttä loukkaavia kuvia, jolloin tulee kiinnittää erityistä huomiota tahallisuusvaatimukseen.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos esimerkiksi 16-vuotias ja 19-vuotias seurustelevat keskenään ja ottavat toisistaan sukupuolisiveellisyttä loukkaavia kuvia, ei poliisi lähtökohtaisesti puutu niiden hallussapitoon, eikä siihen, jos he lähettävät tätä materiaalia toisilleen levittämistunnusmerkistössä tarkoitettulla tavalla. Vaikka esitöissä ei mainita tilanteita, joissa toisena osapuolena on selkeästi 16-vuotiasta osapuolta vanhempi henkilö, ei asia välttämättä ole heidän kohdallaan erilainen. Jos 16 vuotta täyttänyt on esimerkiksi vapaaehtoisesti sukupuoliyhteydessä 25-vuotiaan kanssa ja he päättävät yhteisellä suostumuksella kuvata kyseisen tapahtuman, ei kyseeseen ole rikos, vaikka osapuolet pitäisivät hallussa kyseistä materiaalia (näin myös Ojala 2012). Näissä tilanteissa tulee kuitenkin arvioida tarkasti sitä, perustuuko kuvien ottaminen oikeasti molempien suostumukseen ilman mitään painostusta tai uhkailua.

Tilanne muuttuu, jos materiaalia lähetetään jollekin muulle tai se laitetaan yleisesti nähtäville nettiin, jolloin suostumukseenkin perustuva hallussapito muuttuu rangaistavaksi levittämiseksi. Lisäksi lakivaliokunnan mietinnössä todettiin, että pätevästi annettu suostumus on myös peruutettavissa. Eli jos seurustelusuhde esimerkiksi päättyy, voi kuvissa alle 18-vuotiaana esiintynyt ilmoittaa, että toisella osapuolella ei ole enää oikeutta pitää kuvia hallussa. Jos hän ei luovu kyseisistä kuvista, voi hän syyllistyä normaaliin tapaan rikokseen.

6.5 Seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta (RL 20:8a)

Osassa hyväksikäyttötapauksista lapsille luvataan antaa tai annetaan korvaus siitä, että he toteuttavat tekijän seksuaalisia pyyntöjä. Tällainen korvauksen antaminen on erikseen rangaistavaa alle 18-vuotiaalle. Tulee siis muistaa, että vaikka seksuaalissävyytteinen keskustelu on sallittua suojaikärajan ylittäneen 16-vuotiaan kanssa, ei alle 18-vuotiaalle voi tarjota korvausta seksuaalista teoista. Vaikka pykälän säätäminen liittyy alaikäisten prostituution kitkemiseen, sosiaalisessa mediassa seksuaalisista palveluista on luvattu ja annettu korvauksia täysin tavallisten perheiden lapsille, joilla ei ole prostituutioon liittyvien ilmiöiden kanssa mitään tekemistä. Seksuaalipalvelujen ostamisesta nuorelta säädetään seuraavasti:

Seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta

”Joka lupaamalla tai antamalla korvauksen saa kahdeksaatoista vuotta nuoremman henkilön ryhtymään sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon, on tuomitava seksuaalipalvelujen ostamisesta nuorelta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Seksuaalipalvelujen ostamisesta nuorelta tuomitaan myös se, joka käyttää 1 momentissa tarkoitettuja seksuaalipalveluja, joista toinen on luvannut tai antanut korvauksen.

Yritys on rangaistava.”

Tunnusmerkistön mukaan lapsen pitää ryhtyä seksuaaliseen tekoon tai sukupuoliyhteyteen. Näitä määritelmiä on aukaistu jo aikaisemmin. Jos teko ei ole edennyt kyseisen määritelmän mukaisen teon asteelle, mutta korvauksesta on silti jo sovittu tai se on annettu, kyse on kyseisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä. Lain esitöiden (HE 6/1997 vp) mukaan säännös edellyttää ns. välttämätöntä osallisuutta. Tällä tarkoitetaan sitä, että lapsi voi itse yllyttää ostamisrikokseen toista osapuolta, mutta hänen oma tekonsa ei kuitenkaan ole rangaistavaa yllytyksenä. Lapsen yllytys ja itsensä korvausta vastaan tarjoaminen eivät poista teon rangaistavuutta korvauksen tarjoajan osalta. Pykälän mukaan korvaus voidaan joko luvata tai antaa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ennen sukupuoliyhteyttä tai seksuaalista tekoa luvattu korvaus voi myös täyttää rikoksen tunnusmerkistön, vaikka luvattua korvausta ei ole vielä annettu lapselle ennen seksuaalisen teon tai sukupuoliyhteyden suorittamista. Korvauksen tulee olla ainakin yksi edellytys seksuaalipalvelujen antamiselle, joten ystävyys-suhteisiin tai muuten seurusteluun liittyvät lahjat tai muut taloudelliset järjestelyt eivät ole rangaistavia tekoja.

Korvaus voi olla rahaa, mutta myös muita hyödykkeitä. Kyseeseen voivat tulla esimerkiksi alkoholin, tupakan, vaatteiden, kosmetiikan tai vaikka bitcoinien antaminen. Korvaus voi olla myös matkan kustantaminen tai asunnon tarjoaminen. Korvauksella ei myöskään tarvitse olla ainakaan välitöntä taloudellista arvoa. Esitöissä (HE 6/1997 vp) mainitaan esimerkkinä myös opintosuorituksen hyväksyminen tai muu sellainen hyväksyminen tai alaikäiselle tärkeän suorituksen antaminen.

ESIMERKKITAPPAUS: Vuonna 2011 Pirkanmaan käräjäoikeus tuomitsi 44-vuotiaan miehen kahden vuoden ja kahdeksan kuukauden ehdottomaan vankeuteen ja melkein 22 000 euron korvauksiin 17 lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja yhdestä seksuaalipalvelujen ostamisesta nuorelta. Tekijä oli esittänyt ikäistään nuorempaa ja uhrit olivat olleet 11–15-vuotiaita.

Teot olivat tapahtuneet seksuaalissävytteisinä keskusteluina sosiaalisessa mediassa ja webkamerayhteyden kautta, jossa oli harjoitettu itsetydytystä. Yksi uhreista oli esiintynyt webkameran edessä korvausta vastaan, joka oli maksettu Habbo Hotel -palvelussa maksuvälineenä käytettävillä virtuaalikoikoilla.

Toisen momentin mukaan rangaistavaa ovat myös tapaukset, joista joku toinen on luvannut tai antanut korvauksen. Lain esitöiden (HE 221/2005 vp) mukaan seksuaalipalvelujen käyttäjän rikosoikeudellinen vastuu edellyttäisi hänen olevan tietoinen siitä, että sukupuoliyhteyden tai siihen rinnastettavaan seksuaaliseen tekoon ryhtyminen on seurausta toisen henkilön lupaamasta tai antamasta korvauksesta. Palvelujen käyttäjä on voinut olla esimerkiksi itse mukana toisen henkilön luvatta tai antaessa korvausta. Tämänlainen tekemuoto on erittäin harvinainen sosiaalisessa mediassa, koska kyse on yleensä tekijän suorasta korvauksen lupaamisesta tai antamisesta.

LISÄTIETO: Poliisin työssä olen oppinut useampaan kertaan, että totuus on tarua ihmeellisempää. Eräissä tapauksissa parikymppistä korkeakouluopiskelijaa oli lähestytty Facebookin kautta ja luvattu maksua, jos hän suostuisi ulkomaalaisen diplomaatin escortiksi. Naiselle oli luvattu useita tuhansia euroja ja kun summaa oli korotettu, oli nainen lopulta suostunut, koska oli omien sanojensa mukaan varaton opiskelija. Tapaamisen järjestelyissä oli kuitenkin tullut kaikenlaisia erilaisia vaikeuksia, mutta lopulta oli sovittu viisinumeroisesta palkkiosta jotta diplomaatti pääsisikin käymään naisen asunnolla. Diplomaatti kävi naisen asunnolla, jossa he päätyivät harrastamaan oraaliseksiä. Naiselle selvisi myöhemmin, että asiaa järjestellyt mies ja diplomaatti

olivat sama henkilö. Rahoja nainen ei ikinä nähnyt. Asiassa ei aloitettu esitutkintaa.

Kolmannen momentin mukaan rangaistavaa on myös kyseisen rikoksen yritys. Sosiaalisessa mediassa vaara rikoksen täyttymisestä on olemassa yleensä aina, jos tekijä pyytää korvausta vastaan tekemään seksuaalisen teon esimerkiksi webkameran välityksellä. Tosin pelkkä korvauksen lupaus, jossa lapsi ei millään tavalla reagoi ehdotukseen, ei vielä välttämättä täytä yrityksen tunnusmerkistöä, vaan voisi tulla kyseeseen lapsen houkutteluna seksuaalisiin tarkoituksiin. Jos ehdotus sisältää selkeästi seksuaalissävyytteistä sisältöä, kyseessä taas on lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Esimerkiksi tapaus, jossa tekijä lähettää viestin: ”annan sulle 100 egee, jos näytät mulle rinnat webkamerassa”, ei ole vielä hyväksikäyttörikoksen mukainen seksuaalinen teko, mutta voisi silti tulla kyseeseen houkuttelurikoksena, jos lapsi ei reagoi ehdotukseen.

Jossain tapauksissa sosiaalisessakin mediassa tavattu henkilö voi olla seksikaupan kohteena (parituksen tai ihmiskaupan uhri). Heidän kohdallaan voidaan puhua seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytöstä (RL 20:8). Ensisijaisesti kyseeseen tulee kuitenkin seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta, jos palvelujen myyjä on alle 18-vuotias.

6.6 Pakottaminen seksuaaliseen tekoon (RL 20:4)

Joihinkin seksuaalirikoksiin liittyy kiristämistä ja pakottamista, niin kuin kirjassa esitellystä sextortion-ilmiöstä ilmenee. Näissä voi tulla kyseeseen pakottaminen seksuaaliseen tekoon, josta laissa säädetään seuraavasti:

Pakottaminen seksuaaliseen tekoon

”Joka väkivallalla tai uhkauksella pakottaa toisen ryhtymään muuhun kuin 1 §:ssä tarkoitettuun seksuaaliseen tekoon tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi ja se olennaisesti loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, on tuomittava pakottamisesta seksuaaliseen tekoon sakkoon tai vankeuteen enintään kolmeksi vuodeksi.

Pakottamisesta seksuaaliseen tekoon tuomitaan myös se, joka käyttämällä hyväkseen sitä, että toinen tiedottomuuden, sairauden, vammaisuuden, pelkotilan tai muun avuttoman tilan takia on kykenemätön puolustamaan itseään tai muodostamaan tai ilmaisemaan tahtoaan, saa hänet ryhtymään 1 momentissa tarkoitettuun seksuaaliseen tekoon tai alistumaan sellaisen teon kohteeksi ja se olennaisesti loukkaa hänen seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan.

Yritys on rangaistava.”

Tunnusmerkistön mukaisesti teon tulee tapahtua joko väkivallalla tai uhkauksella, eikä se edellytä sukupuoliyhteyttä, vaan pelkkä ”seksuaalinen teko” riittää. Kyseinen määritelmä on käyty läpi lapsen seksuaalisen hyväksikäytön yhteydessä. Pakottaminen seksuaaliseen tekoon soveltuu myös aikuisten välisiin tekoihin, joten siinä ei ole olemassa mitään tiettyä suojaikärajaa. Lain esitöiden (HE 6/1997 vp) mukaan pakottamisella tarkoitetaan sitä, että tekijän on menettelyllään murrettava kohteena olevan henkilön tahto. Asianomistajalle riittää, että hän selvästi osoittaa vastustavansa ryhtymistä tekijän tavoittelemaan seksuaaliseen tekoon ja että hän tekijän käyttämän väkivallan tai uhkauksen vuoksi joutuu luopumaan oikeudestaan olla ryhtymättä tuohon tekoon. Kyse voi olla uhriin kohdistuvasta väkivallasta, mutta myös ulkopuoliseen henkilöön kohdistettavasta väkivallasta, joka tosin sosiaalisessa mediassa on mahdollista vain uhkailemalla. Tekijä voi esimerkiksi uhata pahoinpidellä uhrin lapsen, jollei uhri suostu tekijän vaatimuksiin. Toteutuneeseen väkivaltaan sovelletaan erikseen myös pahoinpitelyrikosten rangaistussäännöksiä

Uhkauksen laadulle ja määrälle ei ole asetettu vaatimuksia, eikä uhkauksen tarvitse koskea juuri käsillä olevaa tilannetta. Uhkauksen ei myöskään tarvitse olla pelkästään väkivallalla uhkaamista, vaan muutkin tavat voivat tulla kyseeseen. Siten sosiaalisessa mediassa voidaan esimerkiksi uhata julkaista uhrin aikaisemmin lähettämä alastonkuva rannoistaan, jos tämä ei lähetä tekijälle alastonkuvaa koko vartalostaan. Olennaista on se, että juuri tuo uhkaaminen saa kohteena olevan henkilön taipumaan.

LISÄTIETO: On myös mahdollista, että tekijä voitaisiin tuomita sukupuoliyhteyteen pakottamisesta (RL 20:3) tai jopa raiskauksesta (RL 20:1), jos tekijä uhkaa uhria sosiaalisessa mediassa väkivallalla ja saa hänet tämän seurauksena ryhtymään sukupuoliyhteyteen seuraavan kerran tavatessa. Tekojen tulee olla myös ajallisesti riittävän lähellä toisiaan, jotta syy-yhteydestä ei synny epäselvyyttä.

Jos uhkaus käsittää jotain muuta kuin väkivaltaa, puhutaan pakottamisesta sukupuoliyhteyteen. 2 momentin mukaisessa teossa lain esitöiden (HE 6/1997 vp) mukaan voidaan esimerkiksi uhata paljastaa uhrin rikos aviopuolisolle tai työnantajalle (todennäköisempi ilmiantovaihtoehto olisi varmaan poliisi). Samaan voitaisiin lukea myös uhkaukset julkaista alastonkuva sosiaalisessa mediassa uhrista yleisölle.

Pelkästään sosiaalisessa mediassa kahden osapuolen välinen teko ei voi olla sukupuoliyhteyteen rinnastettava, joten itse teon loppuun saattaminen tulee tapahtua kasvotusten. Itselläni ei kuitenkaan ole tiedossa yhtään tällaista tapausta. Se on myös syy siihen, miksei näitä pykäläiä käydä läpi tarkemmin tässä kirjassa.

Myös kiristys (RL 31:3) löytyy rikoslaista, mutta silloin tekijä tavoittelee taloudellista hyötyä. Seksuaalisten tekojen kiristäminen ei siis tule kyseeseen.

Toisen momentin mukaisina tekoina mainitaan erilaiset uhrin tilaan vaikuttavat tilanteet, joissa heikentynyttä tilaa käytetään hyväksi.

ESIMERKKITAPPAUS: Kesällä 2013 Pirkanmaan käräjäoikeus tuomitsi miehen pakottamisesta seksuaaliseen tekoon vuoden ja yhdeksän kuukauden ehdottomaan vankeuteen ja 6000 euron korvauksiin, jossa mukana olivat oikeudenkäyntikulut. Tuomion ankaruuteen vaikutti aikaisempi tuomio samankaltaisesta rikoksesta. Mies oli ollut yhteydessä mielenterveysongelmista kärsivään naiseen useita kertoja puhelimitse, tekstiviestein ja netin kautta. Mies oli vaatinut naista lähettämään alastonkuviaan ja viiltelemään itseään. Mies oli uhanut naisen raiskaamisella ja ystävien vahingoittamisella, jos tämä ei suostu vaatimuksiin. Miehen mukaan kyse oli vain seksuaalisesta roolipelistä netissä.

Uhkauksen yrityksen tulee olla sellainen, että se kysymyksessä olevissa olosuhteissa yleisen elämäkokemuksen mukaan on omiaan saamaan uhatun taipumaan. Esimerkiksi uhkaus julkaista alastonkuva uhrista, voi olla tällainen.

6.7 Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittäminen (RL 17:18)

Koska pykälässä mainitaan useita tekotapoja, materiaalin levittäminen on kattavasti kriminalisoitu. Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämispäykälää täsmennettiin viimeksi 2011 seuraavasti:

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittäminen

”Joka valmistaa, pitää kaupan tai vuokrattavana taikka muulla tavoin tarjoaa tai asettaa saataville, pitää saatavilla, vie maasta, tuo maahan tai Suomen kautta muuhun maahan taikka muuten levittää kuvia tai kuvatallenteita, joissa sukupuolisiveellisyttä loukkaavasti todellisuuspohjaisesti tai todenmukaisesti esitetään

- 1) lasta,
- 2) väkivaltaa tai
- 3) eläimeen sekaantumista,

on tuomittava sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Yritys on rangaistava.”

Mitä 17 §:n 2 momentissa säädetään, koskee myös tässä pykälässä tarkoitettua kuvaa tai kuvatalennetta.

Lapsena pidetään kahdeksatoista vuotta nuorempaa henkilöä sekä henkilöä, jonka ikää ei voida selvittää mutta jonka on perusteltua syytä olettaa olevan kahdeksatoista vuotta nuorempi. Kuva tai kuvatalenne on 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla todellisuuspohjainen, jos se on valmistettu tilanteesta, jossa lapsi on tosiasiallisesti ollut sukupuolisiveellisyttä loukkaavan toiminnan kohteena, ja todenmukainen, jos se erehdyttävästi muistuttaa valokuvaamalla tai muulla vastaavalla menetelmällä valmistettua kuvaa tai kuvatalennetta tilanteesta, jossa lapsi on sukupuolisiveellisyttä loukkaavan toiminnan kohteena. Todellisuuspohjaisen ja todenmukaisen määritelmiä sovelletaan vastaavasti 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa.”

Ensimmäisenä puhutaan valmistamisesta, jolloin on oleellista huomata, että lain esitöiden (HE 34/2004 vp) mukaan valmistajalla ei tarvitse olla levittämistarkoitusta. Eli pelkästään jo se, että on itse ottanut sukupuolisiveellisyttä loukkaavia kuvia alle 18-vuotiaasta lapsesta, toteuttaa rikoksen. Sukupuolisiveellisyttä loukkaava kuvan levittäminen tapahtuu heti, kun lapsi saadaan riisuuntumaan webkamerayhteyden kautta ja se tallennetaan. Erona hallussapitoon on se, että kuva on itse valmistettu. Eli jos lapsi itse ottaa kuvan ja lähettää sen tekijälle kyse on hallussapidosta. Levittämiseen tunnusmerkistöön ei kuvien valmistajalla ole sinänsä merkitystä, riittää jos itse jakaa materiaalia netissä.

ESIMERKKITAPPAUS: Loppukesästä 2010 keravalainen mies tuomittiin viiden kuukauden ehdolliseen vankeuteen sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisestä. Miehellä oli ollut tietokoneella ja ulkoisella kovalevyllä toistasataa sukupuolisiveellisyttä loukkaavaa lasta esittävää kuvaa. Mies myös levitti kuvia netissä.

Toisena tekotapana puhutaan kaupan tai vuokrattavana pitämisestä, muulla tavoin tarjoamisesta ja saataville asettamisesta tai pitämisestä taikka muulla tavoin tapahtuvasta levittämisestä. Tällä kohdalla katetaan materiaalin jakaminen sosiaalisessa mediassa usealle vastaanottajalle tai materiaalin laittaminen julkisesti esille tietoverkkoon. Julkisesti sosiaaliseen mediaan laitettu sukupuolisiveellisyttä loukkaava kuva täyttää tunnusmerkistön mukaisen vaatimuksen. Huomioitavaa on myös ”saatavilla

pitämisen” määritelmä, jonka mukaan materiaalista voi joutua vastuuseen myös ylläpitäjä. Asiaa käsitellään tarkemmin ylläpitäjän vastuuta koskevassa kohdassa. Lain esitöiden (HE 6/1997 vp) säännös ei kata yksittäisen kuvan tai kuvatallenteen luovuttamista eteenpäin, vaan toiminnalta edellytetään jonkinlaista laajuutta tai jatkuvuutta.

KUVITELTU ESIMERKKI: A on ladannut tietokoneelleen netistä kuvia, joissa on sukupuolisiveellisyttä loukkaavaa materiaalia alle 18-vuotiaista lapsista. A on lähettänyt yhden kuvista sähköpostilla tutulleen. A tuomitaan vain sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidosta.

KUVITELTU ESIMERKKI: 16-vuotias poika on saanut 16-vuotiaalta tytöltä alastonkuvia ja lähettänyt myös omia alastonkuvia tytölle. Poika jakaa yhden kuvista eteenpäin kaverilleen sähköpostilla, jonka perusteella hän ei syyllisty vielä puheena olevaan rikokseen, jos kuvien hallussapito on perustunut molemminpuoliseen suostumukseen. Kuvan vastaanottaneella kaverilla ei kuitenkaan ole lupaa pitää hallussa kyseistä kuvaa, joten hän voi syyllistyä rangaistavaan hallussapitoon.

Poikkeuksen esimerkin kaltaisiin tapauksiin voivat tehdä tilanteet, joissa pedofilit jakavat toistuvasti toisilleen materiaalia, vaikka se tapahtuisikin vain yksittäisiä kuvia lähettämällä. Samoin tunnusmerkistön mukaisia ovat tilanteet, joissa poika lähettää yksittäisen kuva useammalle henkilölle esimerkiksi Whatsapp-sovelluksen kautta.

Kolmantena tekotapana mainitaan maastavienti tai maahantuonti. Tähän ei kuitenkaan voi syyllistyä sosiaalisessa mediassa, koska täyttyäkseen rikos vaatii materiaalin fyysistä liikuttamista.

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavasta lasta esittävästä materiaalista ei ole olemassa mitään tyhjentävää määritelmää. Rangaistussäännöksen 4 momentin mukaan lapsena pidetään alle 18-vuotiasta henkilöä taikka henkilöä, jonka on perusteltua syytä olettaa olevan alle 18-vuotias. Lain esitöiden (HE 6/1997 vp) mukaan epäselvissä tapauksissa olennaista on se, että kuvan havaitaan esittävän henkilöä, jonka kehitys kohti sukupuolista kypsyyttä on vielä kesken. Suojaikäraja koskee kuvaamishetkeä. Eli vaikka kuvissa esiintyvä olisi jo pitkän matkaa yli kahdenkymmenen, oleellista on se, minkä ikäinen hän oli kuvaushetkellä. Aikuisten alastonkuvien levittäminen voi olla kunnianloukkaus tai yksityiselämää loukkaava tiedon levittäminen, joita on käsitelty tarkemmin nettikiusaamisosiassa.

Kuvassa tulee yhdistyä lapsi ja seksuaalisuus. Oleellista on, miten tapahtumat on kuvattu tai millaisessa yhteydessä ne on esitetty. Selvää on, että sukupuoliyhteys lapsen kanssa täyttää tunnusmerkistön. Esitöiden (HE 6/1997 vp) mukaan arvioinnissa on merkitystä monella seikalla: mallin iällä, miten häntä esitetään, millä tavoin kuvan seksuaalisuus ilmenee ja millaisen kokonaisvaikutelman kuva katsojassa herättää. Pelkkä alastonkuva ei tee kuvaa pornograafiseksi, joten esimerkiksi rannalla tai kylvyssä otettu kuva omasta lapsesta ei ole luokiteltavissa lapsipornografiaksi, mutta sanomattakin on varmaan jokaiselle selvää, että näitä kuvia ei kuitenkaan kannata levitellä julkisesti sosiaalisessa mediassa. Laillinen voi olla myös esimerkiksi alastomasta lapsesta maalattu teos. Lapsen ei kuitenkaan tarvitse olla kuvissa välttämättä alasti. Kyseeseen voi tulla myös vaatteet päällä otetut kuvat, joissa lapsi esitetään seksuaalisen teon kohteena tai tekemässä itse seksuaalista tekoa. Kyseessä voi esimerkiksi olla kuva tai kuvatallenne, jossa lapsi on saatu masturboimaan aikuista. Netissä on myös sivustoja, joissa noin 6–10-vuotiaat lapset (yleensä tytöt) esiintyvät kuvissa vahvasti meikattuna ja poseeraavat eroottisluonteisesti bikineissä. Näiden kohdalla esitutkintakynnys ei yleensä vielä ylity. Tilanne voi muuttua, jos lapsella on esimerkiksi vain bikinin alaosa päällä.

Lapsen houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin koskevissa esitöissä (HE 282/2010 vp) mainitaan sukupuoliroveellisuutta loukkaavina esityksinä striptease-esitykset, seksuaalinen kanssakäyminen (koskettelu ja yhdyntä) ja kohteen suorittama itsetyydytys. Kysymykseen voi tulla myös eroottisluonteinen tanssiminen vähäpukeisena tai alasti. Myös pelkkä sukupuolielimien esittely mainitaan. Tämäntyylinen materiaali sopii myös nyt käsittelyssä olevan pykälän tunnusmerkistön tulkintaan. Käytännössä esitutkintakynnyksen ylittävää materiaalia ovat olleet alastoman lapsen poseeraukset seksuaalisessa virittyneessä asennossa kameralle. Esimerkiksi levittämällä jalkansa siten, että sukupuolielin näkyy. Raaimmillaan materiaalissa voi olla kyse sukupuoliyhteydestä vauvaikäisten lapsien kanssa.

Teinityttöjen itsestään peilin kautta tai muutoin ottamissa valokuviissa (joita yleisesti kutsutaan nimellä ”selfie”) poseerataan välillä vähissä vaatteissa eroottisissa asennoissa. Kyseisiä kuvia kutsutaan ”herutuskuviksi”. Niissä ei kuitenkaan puhuta sukupuoliroveellisuutta loukkaavasta materiaalista, jos kuvassa esiintyvällä on edes alusvaatteet yllä. Alastomana tai yläosattomissa otettu herutuskuva taas voi täyttää pykälän tunnusmerkistön. Sellaisia tallentamalla tai jakamalla voi syyllistyä rikokseen, jos kuvan kohde on alle 18-vuotias. Tulee myös huomioida, että vaikka kuva olisi yleisesti esillä netissä, se ei oikeuta tallentamaan tai jakamaan sitä eteenpäin.

Väkivaltaista materiaalia koskevissa esitöissä (HE 6/1997 vp) liitetään yhteen sukupuolisiveellisuuden loukkaaminen ja väkivalta. Toiminta voi siis täyttää esimerkiksi

raiskauksen tunnusmerkistön. Myös pelkkä riisuminen ja sen yhteydessä toteutettu väkivalta on tunnusmerkistön mukaista. Materiaalilta edellytetään tiettyä realistisuutta, joten leikkimieliset tai selvästi osapuolten suostumusta ilmentävä kuvaukset jäävät säännöksen ulkopuolelle. Siten esimerkiksi netin pornosivustoilla olevat kuvat ja videot eivät yleensä täytä rikoksen tunnusmerkistöä, vaikka niissä esitettäisiin tapahtuvan raiskaus, koska kyseiset näyttelijät ovat suostuneet toimintaan.

LISÄTIETO: Rikoslaita löytyy myös rikosnimike väkivaltakuvauksen levittäminen (RL 17:17), jonka mukaan tallenteiden tai tiedostojen levittäminen ja muulla tavoin tarjoaminen, joissa esitetään raakaa väkivaltaa, tulee tuomita väkivaltakuvauksen levittämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Pykälän voidaan soveltaa esimerkiksi Facebookissa levitettäviin raakaa väkivaltaa sisältävien videoiden levittämistapauksiin, mutta käytännössä poliisi ei ole juurikaan puuttanut näihin.

Eläimeen sekaantumisella tarkoitetaan lain esitöiden (HE 6/1997 vp) mukaan sukupuoliyhteyteen (katso aikaisemmin mainittu sukupuoliyhteyden määritelmä lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä käsittelevästä kohdasta) rinnastettavaa yhteyttä ihmisen ja eläimen välillä. Muu kanssakäymisen kuvaaminen eläimen kanssa ei ole rangaistavaa. Kyseeseen voi kuitenkin tulla eläinsuojelurikos (RL 17:14) tai sen lievä teko-muoto (RL 17:15).

Lakivaliokunta otti kantaa mietinnössään (LaVM 43/2010 vp) todellisuuspohjaisen ja todenmukaisen materiaalin määritelmään ja esitti niiden lisäämistä itse lakipykälään. Todellisuuspohjaisella kuvalla tai kuvatallenteella tarkoitetaan hyväksikäyttötilanteessa otettua valokuvaa tai videota sekä myös piirrosta, maalausta tai muuta vastaavaa. Valokuvissa tai videoissa asia on selvä, mutta etenkin piirroksessa tai maalauksessa tulee näyttää toteen, että kyse on tosiasiallisessa hyväksikäyttötilanteessa tehdystä materiaalista. Esimerkiksi anime (japanilainen animaatio) voi kuvata selkeästi alaikäisen lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, mutta jos se ei ole kuvaus tosiasiallisesti tapahtuneesta hyväksikäytöstä, ei kyseessä ole rangaistava materiaali.

LISÄTIETO: Ruotsissa Svean hovioikeus tuomitsi 37-vuotiaan miehen alkuvuodesta 2011 manga-sarjakuvista päiväsaakkoihin, mutta myöhemmin korkein oikeus vapautti miehen, koska tulkitsi piirrosten olevan pelkkää mielikuvitusta, joita ei voinut rinnastaa todellisiin lapsiin. Yksi mangan tyylilajeista on lolicon, jossa kuvataan piirrettyjä alaikäisiä tyttöjä eroottisissa tilanteissa. Miehellä oli ollut tietokoneellaan 51 piirrettyä Manga-kuvaa, joista 39 hovioikeus katsoi olevan lapsipornograafia.

Yhdysvalloissa on kuitenkin tullut tuomioita animesta, jossa on piirtäen kuvattu nuoren tytön pakottamista seksiin miehen kanssa, vaikka taustalla ei ole ollut oikea hyväksikäyttötilanne.

Todenmukainen tarkoittaa kuvaa tai kuvatallennetta, joka on teknisin välinein (esimerkiksi tietokoneanimaatio) valmistettu sellaiseksi että se erehdyttävästi muistuttaa aitoa valokuvaamalla tai muulla vastaavalla menetelmällä tehtyä tallennetta. Kyseessä voi olla tietokoneella ohjelmoitu kuva tai video, josta ei pysty sanomaan, että onko kyseessä oikeasti otettu valokuva tai video. Samaa luokkaan kuuluu myös muokatut kuvat, jotka on saatu näyttämään siltä, että niissä olisi esimerkiksi sukupuoliyhdynnässä oikeasti alaikäinen lapsi. Todenmukaisessa kuvassa tai kuvatallenteessa esiintyvän lapsen eikä hyväksikäyttötilanteen tarvitse olla todellinen. Riittää että kuvan tai kuvatallenteen aitoutta ei pysty toteamaan varmuudella. Piirrosta ja maalausta ei voi pitää todenmukaisena kuvana tai kuvatallenteena, koska niitä ei voi erehtyä pitämään aitoina.

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisen yritys on kriminalisoitu. Sosiaalisessa mediassa tekijä voi vaikkapa pyytää alle 18-vuotiasta esiintymään alasti webkamerayhteyden kautta, jotta hän voi tallentaa esityksen itselleen. Tekijä voi myös yrittää sopia tapaamisesta, jossa valmistettaisiin sukupuolisiveellisyttä loukkaavaa materiaalia. Tekijä voi esimerkiksi kertoa olevansa ammattivalokuvaaja ja ottavansa ”mallikuvia”. Näissä tapauksissa tulee muistaa, että alle 16-vuotiaan kohdalla kyseen voi tulla myös lapsen seksuaalisen hyväksikäyttö tai sen yritys.

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisestä on olemassa myös törkeä tekemuoto (RL 17:18a). Teon tulee olla kokonaisuutena arvosteltuna törkeä ja sen lisäksi mainitaan neljä eri kvalifointiperustetta: 1) lapsi on erityisen nuori, 2) kuvassa esitetään myös vakavaa väkivaltaa tai lapsen kohtelua erityisen nöyryyttävästi, 3) rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti tai 4) rikos on tehty osana järjestyneen rikollisryhmän toimintaa. Rangaistushaarukka on neljästä kuukaudesta enintään kuuteen vuoteen ja myös yritys on rangaistavaa.

6.8 Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito (RL 17:19)

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapitoa ovat tapaukset, joissa hallussapitäjä ei ole itse valmistanut kyseisiä kuvia, mutta on esimerkiksi voinut ladata ne netistä itselleen tai joku on lähettänyt ne hänelle. Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidosta säädetään seuraavasti:

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapito

”Joka oikeudettomasti pitää hallussaan kuvaa tai kuvatallennetta, jossa 18 §:ssä tarkoitettulla tavalla sukupuolisiveellisyttä loukkaavasti esitetään lasta, on tuomittava sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidosta sakkoon tai vankeuteen enintään yhdeksi vuodeksi.

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidosta tuomitaan myös se, joka on maksua vastaan tai muuten sopimalla hankkinut pääsyn 1 momentissa tarkoitettuun kuvaan tai kuvatallenteeseen niin, että se on hänen käytettävissään tietokoneen tai muun teknisen laitteen välityksellä ilman laitteelle tallentumista.”

Edellisessä kohdassa on käyty läpi sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan määritelmää, joten en käsittele asiaa tässä kohtaa enää uudelleen. Hallussapitoon sovelletaan samaa määritelmää todellisuuspohjaisesta ja todenmukaisesta kuvasta tai kuvatallenteesta kuin levittämisen yhteydessä.

Hallussapito kattaa fyysisen hallussapidon lisäksi myös tietokoneelle tai muulle tekniselle laitteelle tallennetun materiaalin. Pykälän 2 momentin mukaan rangaistavaa on myös maksua vastaan tai muuten sopimalla pääsyn hankkiminen tietokoneen tai teknisen laitteen välityksellä tällaiseen materiaaliin. Tällöin tekijä on maksanut saadakseen salasanan sivustolle, jossa hänellä on mahdollisuus katsella sukupuolisiveellisyttä loukkaavaa lasta esittävää materiaalia ilman että materiaali tallentuu hänen tietokoneelleen tai muulle tekniselle laitteelle. Jos katsottava materiaali on reaaliaikaista (striimaus), voi järjestetyn esityksen kohdalla täyttyä sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraaminen (RL 20:8c), eikä enää hallussapitorikos.

Jos sosiaalisessa mediassa kohtaa sattumalta lapsipornoa, ei sen katseleminen itsesään ole rikos. Ei edes siinä tapauksessa, että materiaalia hakee tietoisesti, eikä kuvia tai kuvatallenteita tallenna omalle laitteelle. Tämä kuitenkin herättää kysymyksen siitä, voiko esimerkiksi välimuistiin tallentunut materiaali olla rangaistavaa. Välimuistiin tallentuu automaattisesti väliaikaista tietoa sivuilta, jotta sivulataukset toimitisivat nopeammin seuraavalla kerralla. Välimuisti tyhjenee yleensä automaattisesti ajan kuluessa, mutta sen voi myös poistaa itse. Mikäli tekijä itse ei ole vaikuttanut tallentamiseen mitenkään, eikä tietoisesti jätä laitonta materiaalia koneelleen, ei teko lähtökohtaisesti voi olla rangaistava.

ESIMERKKITAPPAUS: Vuonna 2009 Itä-Suomen hovioikeus käsitteli tapusta, jossa miehen tietokoneen välimuistista oli löytnyt sukupuol-

lisiveellisyyttä loukkaavaa lasta esittävää materiaalia. Kuvia ei oltu tallennettu käyttäjän toimesta tietokoneelle, mutta ne olivat tallentuneet automaattisesti välimuistiin. Koska ei ollut näyttöä nimenomaisesti siitä, että tekijä olisi tallentanut kuvat varta vasten tietokoneelle, ei kyseessä ollut rikos.

Kun materiaali on ladattu tietokoneelle esimerkiksi sähköpostiviestin liitteen mukana tai vertaisverkosta saadun materiaalin joukossa, tulee tapausta arvioida tahallisuuden kautta. Onko viestissä tai ladatun materiaalin tiedoissa lukenut lapsipornografiin viittaavia tietoja, vai onko kyse puhtaasta vahingosta. Kyseessä voivat olla myös viruksen lataamat tai välittämät tiedot, jolloin tietokoneen haltijan rikosoikeudellinen vastuu on erittäin epätodennäköinen. Loppupeleissä asia ratkaistaan tuomioistuimessa.

ESIMERKITAPPAUS: Etelä-Savon kärjäoikeus tuomitsi alkuvuodesta 2011 miehen sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan hallussapidosta 50 päiväsakkoon, jossa tosin oli mukana myös tekijänoikeusrikkomus erinäisten käyttöjärjestelmien kopioimisesta tietokoneelleen. Tuomittu väitti laittoman materiaalin tulleen tietokoneelleen haittaohjelman välityksellä tai hänen ladatessaan aikuisviihdettä.

Poliisin tietoteknisen tutkinnan raportista kertoneen todistajan mukaan laitonta materiaalia oli kuitenkin löytynyt useasta eri tiedostosta ja niiden tallentaminen oli edellyttänyt aktiivisia toimenpiteitä. Alkuperäinen ilmoitus teosta oli saatu Luxemburgin poliisilta. Tuomittu oli vedonnut siihen, että hänen tietokoneensa oli ollut huollossa, mutta poliisin tutkimuksien mukaan laittomia tiedostoja oli ladattu useana päivänä. Kärjäoikeus ei pitänyt tuomitun selittelyjä uskottavina. Osa tiedostoista oli jo poistettu, mutta ne olisivat olleet helposti palautettavissa tuomitun tietoteknisen osaamisen takia. Päätöksestä ei tosin käy selkeästi ilmi, otettiinko nämä kuvat huomioon tuomiossa.

Iän ja kohteen suostumuksen vaikutuksesta sukupuolisiveellisyyttä loukkaavan materiaalin hallussapidon rangaistavuuteen voit lukea ikää ja rajoitussäännöstä käsittelevästä kohdasta.

6.9 Muut seksuaalirikokset

Nyt erikseen käsiteltyjen lisäksi löytyy muitakin seksuaalirikoksia, jotka ovat mahdollisia sosiaalisessa mediassa, vaikka ovatkin yleensä erittäin harvinaisia. Esimerkik-

si seksuaalinen hyväksikäyttö (RL 20:5) on tällainen. Pykälän mukaan rangaistavia ovat tilanteet, joissa henkilöä käytetään hyväksi tekijän aseman avulla. Kyse voi tällöin olla esimerkiksi opettajan ja oppilaan välisestä suhteesta, Kyseisessä rikoksessa suojaikärajana on 18 vuotta, tähän on poikkeuksena esimerkiksi asianomistajan mielen-terveysongelmat, vammaisuus tai erityinen riippuvuus tekijästä. Niissä suojaikärajaa ei ole.

Sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta koskevan esityksen seuraamisessa (RL 20:8c) on kyse järjestetystä esityksestä, jossa kahdeksaatoista vuotta nuorempi henkilö esiin-tyy. Kyseisen teon tunnusmerkistön täyttää vain reaaliaikainen esitys, joten tallenne ei siis tule kyseeseen. Jos on itse ollut mukana järjestämässä esitystä, voidaan epäillä myös muita rikosnimikkeitä kuten paritusta (RL 20:9).

Rikoslain 17 luvusta löytyy pykälä nimeltä sukupuolisiveellisyyden julkinen loukkaa-minen (RL 17:21). Sen mukaan rangaistavia ovat teot, joissa tehdään sukupuolisiveel-lisyttä loukkaava teko julkisesti pahennusta aiheuttaen. Yleensä puhutaan kadulla viuhahtelijoista tai ympäriinsä virtsailevista, mutta joissakin erittäin harvoissa ta-pauksissa kyseisen rikoksen tunnusmerkistö voi täytyä myös sosiaalisessa mediassa.

ESIMERKKITAPPAUS: Helsingin nettipoliisi tiedotti alkuvuodesta 2011 tapauksesta, jossa reilu kolmekymppinen mies oli lisännyt useaan otteeseen kuvan erektiossa olevasta peniksestään IRC-Galleriaan. Kuvissa luki esimerkiksi "ihanaaah" ja "lurps ;)". Mukana oli myös miehen kasvokuvia ja aina kun palvelun ylläpito poisti kuvat ja pro-fiilin, teki mies palveluun uudet. Asiassa ei löytynyt näyttöä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä, vaikka mies oli lähettänyt viestejä myös alle 16-vuotiaille tytöille. Mies kertoi mielihalukseen masturboida ja esitellä sukupuolielimäänsä julkisesti. Koska kyseinen sivusto ei ole tarkoitettu alastonkuville ja käyttäjinä on useita lapsia, kirjoitettiin miehelle asiasta 20 päiväsakkoa.